

Deus & Rex:

SIVE

DIALOGVS,

quo demonstratur, Sere-

nissimum D. nostrum IACOBVM

Regem, immediatè sub Deo

constitutum in Regnis suis,

iustissimè sibi vindicare

quicquid in iuramento

FIDELITATIS

requiritur.

LONDINI,
Excusum cum speciali Regiæ Maiestatis
privilegio & mandato. 1615.

COLLOQVII huius Summa.

Primò explicantur rationes
& primarius scopus sacra-
menti fidelitatis, à pag: I:
Usque ad pag. 25.

Deinde summa capita necnon
membra iuramenti fidelitatis,
à pag: 25. ad pag. 29.

Tertiò, præcipua fundamenta iu-
ramenti fidelitatis proponun-
tur & confirmantur: viz.

Primò, quod Serenissimus

A 3

Domi-

Dominus noster Rex IACOBVS neminem habet
præter Deum priorem aut
superiorem cui immedi-
atè subditus sit intra do-
minia & principatus suos:

à pag. 31 ad pag. 63.

Secundò, quod vinculum fide-
litatis illi, vtpote supremo
eorum domino, à subditis
præstandum, inviolabile
permanet, nec possit vllò
modo dirumpi: *à pag. 63.*

usque ad finem.

DEVS & REX:

SIVE

DIALOGVS, quo
demonstratur, Serenissimum

D. nostrum IACOBVM

Regem, immediatè sub Deo

constitutum in REGNIS suis,

iustissimè sibi vindicare quic-

quid in iuramento fide-

litatis requiritur.

THEODIDACTVS.

Alue, mî PHILA-
LETHE! Quid
hoc turbarum est,
quod fronte præ-
fers? Nam & vul-
tus ille tuus, &
gestus, quem intueor, animum

A 4

plus

plus satis occupatum indicant.
Licétne istius sollicitudinis cau-
sam sciscitari?

2 Exod. 20.

PHILALETHES. *Audivi
equidem Parochum nostrum, inter
vespertina huius diei officia, quintum
illud preceptum, de ^a honorando
Patre ac Matre, Catecheticè, ut
solet, enarrantem: Is verò inter cae-
tera & illud docuit, sacrosanctis histe
& augustis Patris Matrisq; nomini-
bus, non parentes modò, à quibus spi-
ritum hunc vitamq; traximus, sed &
Magistratus omnes, praesertim verò
eos, quibus suprema in terris potestas
à Deo demandata est, Reges dico &
Principes, indigitari.*

THEODIDACTVS. Hoc-
cinè ergo tam novum fuit, aut pe-
regrinum, ut tibi scrupulum ali-
quem iniiceret audienti?

PHILALETHES. *Nihil mi-
nus! Eius enim rei veritatem ipse
quidem iam olim satis exploratam
habeo, tum scripturà dictante, tum
etiam suffragante ratione. Scriptura
certè Reges & Principes, solenni quo-
dam*

dam vocabulo, ^b Ecclesiae Nutritios ^b Esa. 49. appellat : ex quo sequitur, eosdem Reipublicae Nutritios esse oportere ; quandoquidem haec duae tam arcte inter se nexu colligatae sunt, ut altera ab alterius salute & incolumitate pendere quodammodo videatur.

Iam & illud suadet ratio ; longè maius sanctiusq^{ue} officij vinculum inter liberos, patresq^{ue} patriae, quàm privatos quoscunque Patres-familias intercedere. Hi enim, quum maximè sunt diligentes, id tantum agunt, ut paucorum bono prospiciant ; ac ne id quidem possunt, absq^{ue} illorum ope & tutelâ, qui, totius Reipub. veluti curâ susceptâ, infinitas propemodum alunt familias, perque amplissima regna & regiones, ut honestè, commodè, securèq^{ue} sub ipsorum imperio vivi possit, efficiunt.

Quum itaque tam firmus sit, ac necessarius subditorum erga Principes officij nexus, & obligatio ; mihi modo subijt meditari seriò, vel potius non sine stupore mirari, quàm fieri posset, ut homines nonnulli, humanitate ipsâ

4 DEVS & REX.

ipsâ penitus exutâ , spretoq; officio, quod ab ipsa naturâ primitus impres- sum, tot insuper nominibus debebatur, eò Serenissimam Regiam Maiestatem adigerent, ut de subditorum suorum fide & obedientiâ, nisi per iuramentum solenne, securus esse non posset.

THEODIDACTVS. Dan- dum hoc quidem est communi hominum vitio, morboque natura; ex quo fit, ut & ambitiosos *Korachos*, flabella seditionis, & inquietos *Shebabos*, perduellionis duces & signiferos, quocunque in populo, quocunque sub axe, facile reperias.

PHILALETHES. *Fieri id quidem potest ex nonâ aliquâ Magistratum tyrannide, plus equo senientium in subditos, ac veluti erabrones ultrò irritantium.*

THEODIDACTVS. Immò verò, frequentius videas homines, vel sua ambitione actos, & cupidine; vel etiam cœcâ quâdam zeli intemperie, tanquam œstro perci-
tos;

tos; vel eo denique, qui ex utrâq;
nascitur (ubi per vim legum re-
pulsam tulerint) liuore & male-
uolentiâ adductos, aduersus opti-
mos pientissimosque Principes se-
ditionem concitâsse; ijsque, pes-
simo ingratitude exemplo, tum
potissimum insidias struxisse,
quum ipsorum fauore maximè
propitio & secundo vterentur.

Quis vnquam inter Principes
Dauid mitior extitit, aut modera-
tior? Credideris hominem ad il-
lius cor & voluntatem verè forma-
tum, qui misericordiæ Deus est, &
mansuetudinis! Et tamen reper-
tus est ^c *vir nequam, Shebah filius* c. 2. Sam.
Bichri, qui aduersus illum insurge-
ret, seditionique ac schismati fa-
cem præferrent, ad Regem inno-
centissimum, si fieri posset, solio
deturbandum.

Sed & *Augustus* ille, pacis studi-
osissimus Imperator, cuius virtutes
non minùs exteri quàm sui admi-
rati sunt, ^d deciès coniuratorum d. *Suet. cap. 19.*
impetum passus esse dicitur. *Vespa-*
sianus,

e Suet. cap. 25.

f Suet. cap. 1.

g Suet. cap. 6.

fianus, ex clementiâ totus factus
 atque compositus, machinationes
 hominum nefariorum propè, ^e *as-*
fiduas expertus est. Nec eius filio
Tito, qui incredibili suâ virtute, ac
 morum suauitate, ^f *amor & delicia*
generis humani, meruerat appella-
 ri, Coniurator defuit & *Cecinna*, suo
 ipsius chirographo, vti fertur, de-
 prehensus.

Sed vt vetera ista ac peregrina
 mittamus, ad ea; veniamus, quæ
 quantò propius absunt ab oculis,
 tantò fortius plerunque influunt
 in animos sensusque nostros; quis
 singularem illam Regiæ Maiesta-
 tis clementiam, quâ, cum felicissi-
 mis auspicijs huius regni sceptrum
 capesseret, homines religionis &
 sectæ pontificiæ promiscuè com-
 plexus est, non summæ habuit ad-
 mirationi? præsertim si in memo-
 riam reuocârit, quantâ illi perfidiâ,
 quibusque machinis prius vsi
 fuissent in *Elizabetham* beatissimæ
 memoriæ Reginam; idque non
 aliâ, vt videri volebant, quàm su-
 perstitionis

perstitutionis suæ promouenda
causâ, cui non minùs ipse, quàm
illa, constantem & apertum sese
iam diu vouerat aduersarium.

Initio quidem regni serenissimæ
Reginæ *Elizabethæ*, ^h plerique eo- ^h *Apolog. Eccle-*
rum, qui se Romanæ superstitioni ^{sist. Hierarch.}
addixerant, eâdem, quâ nos, vsi ^{cap. 1.}
liturgiâ publicâ, non modò ab
omni supplicio ac vexatione im-
munes vixerunt, verum etiam pa-
ria cum cæteris Maiestatis suæ sub-
ditis fidelissimis priuilegiâ & be-
neficia sortiti sunt. Cuius rei
quum Pontificem certiore fecis-
sent ignei quidam & furiosi Papi-
stæ, significantes eodemum fore,
vt ipsius sequaces Ecclesiæ nostræ
se paulatim totos adiungerent;
atque ita spes omnis intercidere-
tur, hoc regnum ad ditionem suam
& imperium per factiones dome-
sticas reuocandi; è quo tamen ma-
iores sui tot tam ingentes pecuniæ
thesauros olim corraferant: *Pius*
Quintus, vt huic tanto discrimini,
quod Romanæ sedi imminabat,
tempestiuè

1569.

II ELIZ.

tempestiuè occurreret, adeoque
 seruos suos & mancipia, à reliquis
 Maiestatis suæ subditis fidelibus,
 ac deuotis, perpetuo quodam &
 aperto schismate diuelleret; *More-*
tonum quendam, sacrificulum
 Anglicanum, eo fine submisit, vt
Northumbria, Westmerlandiaq; Co-
 mitibus, quorum clientelæ per-
 magni tum Pontificiorum greges
 in boreali huius regni parte innite-
 bantur, auctoritate plenâ ac Papali
 denunciaret; * *Elizabetham* Re-
 ginam *hereticam* esse (ipsosque
 propterea nullam cum ea in rebus
 ciuilibus, nedum sacris commer-
 cium habere oportere) quod *ob*
eam causam omni dominio & potestate
excidisset: nec eos illius legibus aut
mandatis deinceps obedire cogi.

* *Sander. lib. 7.*
de visib. Mo-
narch.

iStow. in An-
nal. 12. Eliæ.

His illi hortatibus accensi, exer-
 citum quater i millenûm peditum,
 sexcentorumque equitum conflâ-
 runt, ad tuendam conscientia suæ
 libertatem, religionisque statum
 immutandum: sparso interim in
 vulgus sermone, *se ad id negotij*
suscipiendum

suscipiendum necessitate quâdam
compulsos, ne fortè Principes exteri,
quorum minùs interesset, maiore cum
periculo Reipub. idem facere tenta-
rent. Veruntamen hisce copijs
non ita multò post ad deditionem
coactis, paucisque admodum con-
iurationis principibus extremo
supplicio mulctatis, cæteri Ponti-
ficiæ religionis viri, qui turbis illis
ciuilibus neutiquam sese immiscu-
erant, singulari Maiestatis suæ bo-
nitate & clementiâ, pristinam li-
bertatem sartam, illæsamque reti-
nuerunt.

At *Pij Quinti* animum effera-
tum nec Regina benignitas flexit,
nec coniuratorum suorum fregit
infortunium. Intellecto quippe,
conatus suos non aliam ob causam
sperato effectû caruisse, quàm
^k quia Catholici omnes nondum probè ^k *Sander. lib. 7.*
cognouerant *Elizabetham hereticam* *de visib. Mo-*
declaratam esse, haud ita multò post ^{narch.}
bullam quandam evulgauit, in qua
de Apostolica potestatis plenitudine
declaranit prædictam *Elizabetham*, 1570.
hereticam, 12. ELIZ.

hereticam, & hereticorum fetricem
 eiꝯ adherentes anathematis senti-
 entiam incurriſſe : Quinetiam Regni
 iure, necnon omni & quocunque do-
 minio, dignitate, privilegioque priva-
 tam: Itemꝯ proceres, ſubditos, & po-
 pulos dicti regni, ac ceteros omnes, qui
 illi quomodocunque iurauerant, ad
 iuramenta huiusmodi, ac omni prorsus
 dominiꝯ, fidelitatis, & obsequij debito
 perpetuo absolutos: precipiens, & in-
 terdicens, uniuersis, & ſingulis proce-
 ribus, ſubditis, populis, ne eius man-
 datis & legibus auderent obedire ſub
 poenâ anathematis. Hanc bullam
 quo & latius Romanæ factionis
 hominibus innotefceret, & fidem
 apud eos indubitata mereretur,
 Romæ imprimendam curauit, fir-
 matam chirographo Notarij pub-
 lici, ſigilloque ipſius curiæ muni-
 tam: ea verò demum in Angliam
 tranſmiſſa, à Feltono quodam, ho-
 mine Romanæ ſuperſtitioni mi-
 ſerè addicto, portæ Episcopalis
 latij Londini affixa eſt.

Et quanquam iſta anathema-
 tum

tum fulmina à *Pio Quinto* iactata,
facta sunt * *ut sonitus spinarum ar-* * *Eccles. 7. 8.*
dentium sub ollâ, & instar vaporis
aut fumi euauerunt; *Gregorius*
tamen XIII. qui *Pio* isti in Ponti-
ficatu proximè successit, eandem
hanc bullam denuò confirmauit;
* Collegium alterum *Roma* fun- * *Anno 1578.*
dauit, alterum *Duaci* auxit mer- 14 ELIZ.
cede ac stipe annuâ, vt tenebrioni-
bus transfugisque *Anglicanis* re-
ceptaculo essent, vbi primùm sedi-
tiosâ quâdam theologiâ imbuti
(id quod testantur scripta celebra-
rimorum illius sectæ oraculorum,
m *Bristoi & Alleni*) postea in hoc
regnum clanculùm submitteren-
tur; atque isthîc homines doce-
rent, bullis censurisque papalibus
obtemperandum esse, renuncian-
dum fidei suæ & officio erga su-
premam Maiestatem, & cuicunq;
demùm potestati siue exteræ, siue
domesticæ, quæ ad Reginam solio
pellendam concitari posset, opem
sedulò ferendam.

m *Vide Bristoi*
motiu. 15. 40.
& Allen. Do-
fens. Angl Ca-
thol. c. 4.

Horum transfugarum princi-

B

pes

¶ Huius interpretationis instrumenta nonnulla apud Papistas depressa.

1580.

pes & coryphæi fuerunt *Campianus*, & *Parsonius*, Iesuitæ; qui *Gregorij XIII.* iussu & auspicijs reuersuri in hoc regnum, ab eo prius impetrârunt, vt *Pij Quinti* bulla prædicta, quam & ipse confirmauerat, in eum sensum exponeretur, ⁿ ac si *Reginam* quidem & *Hæreticos* obligaret; nequaquam verò *Catholicos*, rebus sic stantibus; sed tum, demùm quum facultas haberi posset eam publicè exequendi. His itaque artibus instructi traiecerunt in *Angliam*; eodemque tempore *Sanderus* in *Hiberniam*, cum exercitu à Pontifice missò, ad suppetias rebellis *Desmontio* ferendas. Et quemadmodum *Sanderus*, vi, & armis hominum corpora subigere conatus est; ita illi vicissim argumentorum technis & laqueis animas irretire: neque dolo successus defuit: plerique enim ipsorum fraude inducti non solum *Ecclesiæ nostræ* cætibusque publicis valedixerunt, sed etiam ciuili quam Principi debebant obedientiam

entia penitus renunciârunt.

Cum itaque, per clandestinas hæc Iesuitarum, sacrificulorumq; molitiones, magis magisque indies Maiestatis suæ subditi à vero Dei cultu dilaberentur; neque eo contenti, à fide etiam & obedientiâ ciuili perfidiosè desciscerent; quæ tamen erat Maiestatis Regiæ benignitas, & moderatio, eorum nemini propterea vitam, hæreditatem, libertatemve imminutam voluit; sed tantum ex decreto *Parliamenti* mulctam quandam pecuniariam ijs irrogauit, quamdiu sacris conuentibus interesse recusarent; edictumque insuper promulgauit, *de fugitiuis in patriam reuocandis, qui prætextu studij in locis transmarinis degentes, nihil aliud quam pestem patriæ & perniciem meditabantur.*

Ann. 1581.
24. ELIZ.

Veruntamen isti scelerum artifices, rei publicæ faces, & furia, necquicquam hæc ratione comprimi aut sedari potuerunt: quin potius creuerunt indies, eoque;

14 DEVS & REX.

1582.
25. ELIZ.

1583.
26. ELIZ.

tandem impietatis & audaciæ
prouecti sunt, vt profligatos quos-
dam homunciones, *Ardennum*,
* *Parreium*, aliosque eiusdem mo-
netæ filios *Belial*, spe & pollicitati-
one salutis æternæ conduxerint, ad
vim sacratissimo Principis capiti
inferendam ; Regique *Hispania*
(qui iam tum nostris ceruicibus
imminebat) auctores extiterint,
irrumpendi in hoc regnum ; ad-
iectâ spe certâ , fore è nostratibus
Papistis, qui se illius partibus illicò
adiungerent, copiisque , quas ipse
huc suis nauibus apportâsset , cum
auxilio præstò adessent.

1584.
27. ELIZ.

Atque hæ quidem plusquam
immanes & barbaræ Iesuitarum
fugitiuorumque sacerdotum ma-
chinationes, pietatis & zeli fucò
obtectæ, à Serenissimâ illâ Maie-
state, post tot annorum tam stu-
pendam patientiam, vix aliquando
extorserunt illud *Parliamenti* de-
cretum ; quòd si qui Iesuite , aut Sa-
cerdotes aly in locis transmarinis Ro-
mano ritu initiati, ad hoc regnum
denuò

denuò accederent, & proditorum loco haberentur, & ut læsæ Maiestatis rei extremo supplicio afficerentur.

Iam nec ista seditionum monstra, à Papistis, eorumque principibus, Iesuitis, & Sacerdotibus, peruerso Romanæ idololatriæ reuocandæ zelo conflata, sapientissimum Regem *Iacobum* latuerunt; & idem etiâ probè intellexit, quanto jure & merito consultissima, quæ ipsi præcellerat, Regina prædictas leges sanxisset, ad eorundem conatus in posterum reprimendos. Itaque cùm & ipsi primo huius Regni ingressu, ex animi sui iudicio grauissimo, constantique fide veritatis, certum, deliberatumque esset, beatissimæ Sororis suæ vestigijs inhærere, quantumque homini fas erat, Papismi tenebras plusquam Ægyptiacas purâ Euangelij luce dispellere; fieri non potuit, quin pro Regiâ illâ, quâ pollet, ingenij sagacitate, & prudentiâ, facile conijceret, in se suumque caput ac

o Rom. 12.

1603.

dignitatem ab eiusdem factionis hominibus similia posse tentari. Veruntamen is, quem natura iam olim ad humanitatem finxerat & misericordiam, ratus illud maxime sibi laudi fore, si *o malum bono vinceret*, quod suadet Apostolus: Initio statim regni, Iesuitas, Sacerdotesque omnes, qui tum vinculis detinebantur, liberauit: post, ijs qui in obscuris regni angulis hinc illic delitescabant, potestatem fecit, ut, qui essent, palam absque periculo faterentur, dummodo ad statutum diem regno excederent: Cæteris verò Papistis, qui communionem nostram in rebus sacris detrectabant, quicquid pecuniæ eo nomine per leges debebatur, ultro remisit; plerosque eorum equestri dignitate auxit, liberrimo in aulam suam aditu & alloquio dignatus est, paribusque omnino tum honoribus tum beneficijs cumulavit, atque illos, à quibus religione ac fide longissime dissidebant. Hoccinè fuit in homines afflictos

afflictos & prostratos crudeliter
sæuire, aut nouâ aliquâ & inauditâ
Tyrannide ad defectionem co-
gere?

PHILALETHES. Ego verò
nihil hîc minùs quam tyrannidem
video: nam ista potius illorum animos
pellicere debuerunt, vt fidem illius
Maieſtati firmam ac solidam presta-
rent, qui ita legum minas, & vindi-
ctam ipsorum scelere meritiſſimam,
in pietatem misericordiamq; prorsus
indebitam commutauerat.

THEODIDACTVS. Est
quidem, fateor, p clementia Regis p Prou.16.15.
quasi imber serotinus; plurimùmq;
interdum valet ad hominum ani-
mos, quantumuis alioqui duros,
& agrestes, emolliendos. Verùm
ea fuit Romanensium quorundam
feritas, & rabies plusquam canina,
vt illo ipso tempore, quo singulari
hâc Regiæ Maieſtatis gratiâ vber-
rimè fruebantur, conjurationem
inierint, nouitate miram, crudeli-
tate barbaram, exemplo inaudi-
tam; quâ Regem ipsum, Regi-
B 4 namque,

namque, & stirpem regiam, cum
 vniuersis Regni ordinibus, in am-
 plissimâ *Parliamenti* domo con-
 gregatis, vno ictu pulueris tor-
 mentarij corripere, & horrendo
 quodam internecionis genere, in
 minutissima frustra discerperent.

PHILALETHES. *Nullamne
 istius sceleris autores profugatissimi,
 incepti sui rationem aut causam at-
 tulerunt?*

THEODIDACTVS. Nullam
 planè, præter furiosum & fanati-
 cum Romanæ religionis propa-
 gandæ zelum; quo quidem insa-
 nire eos omnes qui superstitioni
 illi quoquo modo addicti sunt,
 non est charitatis suspicari: & est
 tamen prudentiæ vereri, ne tene-
 antur adhuc nonnulli, damnatis
 hisce superstites. Vt itaque inter
 hos & illos probè distingueretur;
 iuramentum illud fidelitatis (ex
 quo initium sumpsit hæc nostra
 disceptatio) præcipuè excogita-
 tum est.

PHILALETHES. *At qui eò
 impietatis*

impietatis prolapsi sunt, ut manum in Christum Domini immittere non vereantur, ydem forsan horrendū periurij crimen parum aut nihil morabuntur; ideoq; mihi videtur isthuc iuramentum ad seditionis authores detegendos non admodum profuturum.

THEODIDACTVS. Immò verò, iuramentum sanctissimum vinculi genus est; quod arcanā quadam religione, & metu diuinitus inculso, ipsa hominum corda, sensusque intimos tam arctē obstringit; ut plerique hominum, tametsi ad cætera flagitia duri & obfirmati, in eo tamen violando summoperè concutiantur & exhorrescunt. Sæpiissimè (inquit q *Au.* q *Contra mon-*
gustinus) homines, de quarum adul- *dac. ad Consens.*
terio suspicantur, ad iusiurandum, *cap. 21.*
pronocant coniuges suas: quod utique non facerent, nisi crederent etiam illas, quæ non timuerunt adulterium, timere posse periurium: Quia & reuerà nonnulla impudica, quæ non timuerunt illicito concubitu viros suos fallere,

re, iisdem viris, quos fefellerunt, timuerunt Deum testem fallaciter adhibere. Iam ista, quæ vxori cum marito est, nuptialis copula, figuram quandam habet expressamq; imaginem illius coniunctionis, quæ subditis cum Principe, quoad finem obedientiamq; ciuilem, intercedit: Nimirum vtraque arctissimâ quadam vnione constat,
 f I Cor. II. 3. penèque indiuiduâ; & vt hinc^r vir
 1e Sam. 15. 17. vxoris, ita illinc^f Princeps subdito-
 rum caput meritissimè appellatur. Sicut igitur *Augustini* temporibus, res ipsa docuit, vxores nonnullas periurium in Deum, plus quàm fraudem & perfidiàm in maritos, exhorruisse; ita nunc eos, qui fidem Principi datam fallere pro nihilo habent, tamen ipso peierandi metu aliquantulum commoueri posse censendum est.

PHILALETHES. *Vllumnè extat superiorum atatum memoriâ exemplum, consimilis iuramenti ad fidem subditorum erga Principem explorandam comparati?*

THEOD.

THEODIDACTES. Eiusdem prorsus sententiæ iuramentum ante annos mille in Hispaniâ usurpatum est, varijsque celeberrimorum conciliorum decretis Toleti confirmatum. Quum enim ^t multarum gentium, ut fama erat, ^t Concil. Tolet. tanta extaret perfidia animorum, ut ⁴ can. 74. fidelitatem sacramento promissam Regibus observare contemnerent, & ore simularent iuramenti professionem (en ipsos æquivocantes Iesuitas!) dum retinerent mente perfidia impietatem: Statuit quarta Synodus Toletana (id quod in alijs ibidem habitis ^u concilijs postea repetitum ^u Concil. Tolet. est) ut ^x Quicumque ex ipsis, vel ^{5. 6. 10.} 10. tius Hispaniæ populus, qualibet coniu- ^x Can. 74. ratione vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque statu vel conservatione Regis salutis pollicitus est, temeraret, aut Regem necesse attrectaret, aut potestate regni exueret, aut presumptione tyrannicâ regni fastigium usurparet, anathema esset in conspectu Dei Patris & Angelorum, atque ab Ecclesiâ Catholicâ, quam

quam prophanauerat, haberetur extraneus.

PHILALETHES. *Ecquid hoc iuramentum commune habet cum eo quo de fidelitate Regiæ Maiestatis præstandâ apud nos iuratur?*

THEODIDACTVS. *Paria ferè & gemella omnia! quod ex eo facile perspicias, si iuramenti nostri formulam tibi è libello quem præ manibus habeo, recitauero: ea verò sic se habet ad verbum.*

EGO A. B. *verè & sincerè agnosco, profiteor, testor, atque denuntio, ex conscientia meâ, coram Deo & mundo; quod supremus dominus noster, Rex IACOBVS, verus est & legitimus Rex huius regni, aliarumque omnium Maiestatis sue ditionum ac terrarum; & quod Papa nec à seipso, nec per auctoritatem aliquam Ecclesiæ, sedis sue Romanæ, nec per ulla alia media, cum quibuscunque alijs, aliquam potestatem habeat, vel auctoritatem Regem deponendi, aut aliquam*
Maiestatis

Maiestatis sue regna vel dominia in alium transferendi; aut alicui Principi extraneo auctoritatem concedendi, ut ipsum, eiusve dominia molestat, aut innadat; aut aliquos subditorum eius illa, quam Maiestati sue debent, obedientia, & subiectione exonerandi; aut quibusvis eorum licentiam vel facultatem dandi, ut arma contra ipsum gerant, tumultus excitent, aut aliquam vim aut damnum Maiestatis sue personae, statui, vel regimini, aut aliquibus eius subditis intra sua dominia inferant.

Item, iuro ex corde, quod non obstante aliqua declaratione, vel sententia Excommunicationis, aut deprivationis, facta, vel concessa, aut in posterum facienda, vel concedenda, per Papam, vel successores eius, vel per quamcunque auctoritatem derivatam, seu derivari praetensam ab illo, vel ab illius sede, contra dictum Regem, heredes, aut successores suos, vel quacunque absolutione dictorum subditorum ab obedientia sua; fidelitatem, veramque obedientiam Maiestati

24 DEVS & REX.

iestati suæ, heredibus, & successoribus suis præstabo : Ipsumq; & ipsos pro virili meâ parte contra omnes conspirationes, & impetus quoscunq;, qui in personam illius, vel illorum, eorumque coronam, aut dignitatem, ratione vel pretextu alicuius sententia vel declarationis, aut aliâs facti fuerint, defendam : omnemq; operam impendam, ut Maiestati suæ, heredibus, ac successoribus suis detegam, notasq; faciam, omnes proditioes, & proditorias conspirationes, quas contra illum, aut aliquos illorum factas cognouero, vel audiuerô.

Prætereâ iuro, quod ex animo horreo, detestor, & abiuro tanquam impiam & hereticam, hanc damnabilem doctrinam & propositionem ; quod Principes à Papâ excommunicati, vel deprivati, possint à suis subditis vel alijs quibuscunque iure deponi, aut occidi.

Uterius etiam credo, & in conscientia meâ pro certo habeo, quod nec Papa, nec quisquam alius potestatem habeat me ab hoc iuramento, aut aliqua

qua eius parte absoluendi: quod iuramentum agnosco idoneâ plenâq; autoritate esse mihi legitime ministratum; omnibusq; indulgentijs ac dispensationibus in contrarium renuncio. Atque hæc omnia planè, ac sincerè, agnosco, & iuro, iuxta expressa verba per me hîc prolata; & iuxta planum ac communem sensum & intellectum eorundem verborum, absq; ullâ equiuocatione, aut mentali euasione, aut tacitâ reservatione quâcunque. Hancque recognitionem facio ex corde, voluntariè, & verè, in verâ fide hominis Christiani. Ita me Deus adiunget.

PHILALETHES. Est quidem inter iuramentum isthuc, atque illud superius tot synodis Toleti, confirmatum, si rem ipsam spectes, accurata quædam harmonia, atq; concentus. Veruntamen illud breuius, contractiusque; isthuc paulò fusius videtur, & in plures veluti ramusculos ac propagines artificiosè diductum. Quocircâ pergratum mihi feceris, si rem omnem ad certa quædam capita reuocaueris, ex quibus totius iuramenti

vini

*vim & sententiam plenius articu-
latiusque percipiam.*

THEODIDACTVS. Illud
verò faciam quàm potero expedi-
tissimè. Imprimis duo sunt in
vnoquoque iuramento præcipuè
aduertenda : Alterum, materia,
siue res illa, in quam iuratur; alte-
rum forma, modusque iurandi.
Quod ad modum spectat, illud
solummodò exigitur in hoc iura-
mento vt fiat planè, & sincere; absq̃
*vlla equiuocatione, mentali euasione,
aut tacitâ reservatione quâcunq̃*: hoc
est, vt Prophetæ verbis vtar, y in
iustitiâ, iudicio, & veritate: secus
quàm ^z *Arrius* ille infamis hæreti-
cus deierâsse fertur; qui quærenti
Imperatori, num vellet *Nicens* fi-
dei, quæ ipsius hæresin de abne-
gatâ Christi diuinitate damnauc-
rat, subscribere, continuo se factu-
rum respondit: poscente verò Im-
peratore (quòd fidem eius quo-
dammodò suspectam haberet) vt
in ipsius Synodi verba iuraret; con-
fessionem quandam hæreticam &
suam

y, *Jerem. 4. 2.*
z, *Socrat. hist.*

suam composuit, eamque subfig-
natam sinu abdidit; ac tum de-
mum, cogitatione in hanc quam
ipse secum habuit, intentâ, iuravit
se verè & ex animo subscripsisse.
Quod dum faceret perfidus simul
perditusq; hæreticus, aut nesciuit
miser, aut meminisse noluit,

* *Quâcunque verborum arte quisq;* * *Isidor. Mis.*
iuret, Deum tamen qui conscientia *sent. li. 2. c. 31.*
testis est, ita hoc accipere sicut ille *Bern. de inter.*
cui iuratur intelligit. *domo. ca. 15.*

Iam res ipsa huic iuramento
subiecta, cuius vberiori magisque
distinctâ notitiâ te imprimis ima-
bui velle intelligo, videtur in
subiectas hasce theses commodis-
simè posse distribui.

Supremus D. noster Rex Iacobus
verus est & legitimus Rex huius
regni, ceterarumque omnium Ma-
iestatis sue terrarum ac ditionum.

Papa nec iure suo, nec autoritate
Ecclesia, sedisue Romana, nec vllò
alio modo, vlliusue hominis alterius
ope & adminiculo, potest Maiestati
Regiam deponere, Regnòne exuere.

C

Papa

28 DEVS & REX.

- 3 *Papa non potest Maiestatis suae regnum aliquod vel dominium in alium transferre.*
- 4 *Papa non potest auctoritatem concedere alicui Principi extraneo, ut Maiestatis suae dominia innadat.*
- 5 *Papa non potest Maiestatis suae subditos fide & obedientia, quae ipsi debetur, exolvere.*
- 6 *Papa non potest licentiam facere uni aut pluribus Maiestatis suae subditis, ut arma contra ipsam gerant.*
- 7 *Papa non potest efficere ut liceat alicui ex Maiestatis suae subditis, Regia persona, vel statui, vel eius subditis quibuscunque vim inferre.*
- 8 *Tametsi Papa sententiâ suâ & iudicio Regiam Maiestatem excommunicaverit, aut deposuerit, aut subditos eius obedientiâ soluerit, ij tamen adhuc tenentur fidem suam & obedientiam illi perpetuò prestare.*
- 9 *Si Papa Maiestatem Regiam sententiâ suâ excommunicaverit, vel deposuerit; ipsius tamen subditi tenentur personam eius, & dignitatem,*

sem, aduersus impetus quoscunque, vel etiam occultas coniurationes, propugnare, atque defendere.

Si Papa aduersus Maiestatem Regiam vel Excommunicationis vel deprivationis sententiâ usus fuerit; tenentur nihilo minùs subditi eius, coniurationes proditionesque omnes, quas in illum factas audierint, aut cognouerint, reuelare.

Hereticum est, & detestabile affirmatu: Principes à Papâ excommunicatos, posse à sudditis suis alijsue aliquibus regno aut vitâ priuari.

Papa potestatem non habet Maiestatis suæ subditos ab hoc iuramento fidelitatis, eiusue parte aliquâ absolendi.

PHILALETHES. Ex his sanè thesibus tam distinctè explicatèque propositis, quid in uniuerso hoc iuramento potissimùm contineatur, multò luculentius, quàm antè, cognoui. Verùm, ut officio meo erga Regiam Maiestatem, sicubi opportunum fuerit, cumulatè satis-

faciam; ista quæ dicis, non intelligere solum, sed & memoria mandare vehementer expeto Quod quidem facilius fecero, si libuerit tibi quæ adhuc numero quodam, & turbâ proposuisti, ad pauciora quadam capita, ac veluti fontes reuocare.

THEODIDACTVS. Nec id quidem factum difficile est. Etenim suprema illa potestas, quam in Serenissimo Rege nostro agnoscimus, duobus veluti fundamentis innititur: Altero, quod, cum auctoritatem suam soli Deo acceptam referat, superiorem utique qui in ipsum animaduertere possit, excepto Deo, neminem agnoscat: Altero, quod officij vinculum, quo Maiestatis suæ subditi ad ipsum teneantur, perpetuum sit, soluique sine piaculo non possit. Hisce duobus capitibus (si id prius concedatur, quod initio positum est [supremum Dominum nostrum Iacobum esse verum & legitimum Regem huius Regni, cæterarumque omnium Maiestatis suæ terrarum ac ditiorum])

nam] quandoquidem id vel * furi-
osissimi Regij iuris oppugnatores
palàm ac liberè profitentur) cæ-
tera omnia quæ ex iuramento fi-
delitatis copiosè distributèq; pro-
posui, liquidò videntur contineri.

* *He iuramen-
ti partes vere
sunt, quòd Ia-
cobus sit legiti-
mus Rex An-
glie, Scocie,
Hibernie, &c.
Becan. Controv.
Angl. c. 3. Qui-
libet Catholi-
cus Anglus
profiteatur Ma-
iestatem suam
esse verum &
legitimum
Regem. Par-
son. in Iudicio
de Apologiâ,
part. 1. num. 2.*

Vt itaque à priori exordiamur,
quùm id Deo familiare sit, vt,
sicubi Regibus impijs legumque
suarum contemptoribus, vehē-
mentiùs indignatur; ijs, que-
madmodum *Sauli & Rehoboamo,*
Regni scissuram, familiæque suæ
cladem & interitum minitetur:
consequens est, ista omnia, *Regem*
deponere, transferre Dominia, vel
eius fines hostili more inuadere, inter
grauissima vltionis & vindictæ
genera ponenda esse. Quapropter,
si Maiestas Regia superiorem
qui in ipsum animaduertere possit,
excepto Deo, neminem habeat;
certè nec Papa tanquam ipso
superior, vllò modo potest eum
deponere, transferre eius dominia,
aut fines ipsius hostilitèr inuadere,
quæ secundæ, tertiæ, quartæque

32 DEVS & REX.

thescos mens est, & medulla.

PHILALETHES. Eodemnè Regia potestatis fundamento cetera omnes, quas recensuisti, theses continentur?

THEODIDACTVS. Nequa. quã verò! sed potius secundo illo nituntur principio, quod officij vinculum, quo Maiestatis sue subditi ad ipsum tenentur, perpetuum sit, soluique sine piaculo non possit. Id tibi palàm fiet, si præcipuas illius officij partes, quod Principi à subditis debetur, veluti compendio quodam recitauero. Hic autem quo præceptore melius vtemur, quàm Deo ipso, qui illas in sacris literis accuratè descripsit.

Etenim commune illud Dei à Psal. 36. 28. præceptum [*Declina à malo, & fac bonum*] per vniuersa vitæ officia diffunditur, siue ea sint Domino à seruis, seu parenti à liberis, seu Principi denique à subditis præstanda. In eo verò quod subditorum proprium appellauimus, *malum* à quo tantoperè declinari debet,

DEVS & REX. 33

bet, primū *actionis* est; nec enim
 licet Principem ^b *tangere*, saltem ^b *Psal. 104. 15.*
 noxio aliquo tactu, aut violento,
 nec in sacrā eius personā ^c *manum* ^c *1. Sam. 24. 7.*
immittere, nec vel ^d *oram* ^d *chlamydis* ^d *Ibid. vers. 6.*
præscindendo timorem ei aliquem
 pudoremuē incutere: tūm *lingua*
 & *sermonis*, siquidem ^e *principi* ^e *Exod. 22. 28.*
populi non est maledicendum: po-
 stremò *mentis* & *cogitationis*, nam
^f *ne in cogitatione quidem Regi de.* ^f *Eccles. 10. 20.*
trahendum est. Pari ratione, quod
 à subditis *bonum* exigitur ratione
 sui erga Principem officij, primum
 in *actione* versatur, vt ad Regale
 subsidium ^g *tributa conferant*, vt ^g *Rom. 13. 6.*
 eius prælia cum *Ioabo* fortiter de-
 pugnent, vt cum *Dauid* eius
 hostes quantocunque vitæ suæ
 periculo insequantur: tum *verbis*
 etiam & *sermone*, vt cum ^h *Mar.* ^h *Esther. 2. 22.*
dochæ nefaria *Bigthanis* & *Te-*
reshi consilia tempestiuē detegant,
precesque & ⁱ *supplicationes* pro in-
 columitate Regiā deuotē fundant: ⁱ *1. Tim. 2. 2.*
 postremo ipsa *mente* atque *affectu*,
 vt Regem quā par est veneratione

34. DEVS & REX.

1 Rom. 13. 5.

m Esa. 45. 1.

n Rom. 13. 2

o Psal. 82. 6.

p 1. Pet. 2. 13.

q 1. Pet. 2. 17.

r Prou. 8. 15.

colant & prosequantur, idque ex animo & ^l propter conscientiam, tanquam ^m Christum Domini, sacram Dei ⁿ ordinationem & ministrum, aut potius terrestrem quendam & mortalem^o Deum, Id enim est ^p propter Deum subijci, ^q timere Deum, & Regem honorificare, si quis Deum imprimis timeat, à quo ^r Reges regnant, thronique eorum perpetuò stabiliuntur.

Iam si potentissimi Regis nostri subditi ex officio quod supremæ eius Maiestati debent teneantur, ne sacratissimæ illius personæ vim inferant, sed quibus possunt modis etiam cum vitæ suæ periculo subueniant; ne linguis illi detrahant aut maledicant, sed potius fausta omnia precentur, & quicquid ei struitur insidiarum detegendo, studiosè consulant: ne denique mente aut animo malam de ipso opinionem foueant, sed ex intimo cordis affectu venerentur, ut Dei ipsius in terris vices obeuntem: si istius etiam officij
vinculum

vinculum (quod secundo Regiæ potestatis fundamento asseritur) *perpetuum sit; soluiq; sine piaculo non possit*; certè quantumvis Papa id sibi arroganter sumat, vt Maie-
statis suæ subditos fide data libe-
ret, & iuramento soluat; vt licen-
tiam eis concedat, vel arma con-
tra ipsum ferendi, vel quameunq;
vim inferendi; vt denique ipsam
Maiestatem Regiam excommuni-
cet, & quod in se est, deponat:
hæc tamen omnia, sicut factu im-
pia & nefaria, ita ipso iure pror-
sus nulla sunt; nec, millies tenta-
ra, efficere possunt, quin maneat
subditorum officium, quo tenen-
tur, ne Maiestatem suam regno
aut vitâ spolient, neue sacratissi-
mæ eius personæ, coronæ, aut
dignitati vim inferant; sed aduer-
sum impetus quoscunque tuean-
tur & defendant, coniurationes
contra ipsum factas detegant,
omnemque illi fidem & obedien-
tiam officiose præstent.

PHILALETHES. *Iam planè
video*

36 DEVS & REX.

video duabus hisce potestatis ac iuribus Regij columnis, quicquid vniuersa istius iuramenti moli & machina superstruitur, appendi: Et quamuis ipse pro certo habeam, utriusque veritatem firmiorem esse, quàm ut possit aduersariorum viribus expugnari; quo tamen armatior in eorum tela, & incursum prodeam, cupio ex te audire, quibus illa fulcris, & fundamentis præcipuè innitentur.

THEOBIDACTVS. Dabo isthuc quidem lubentissime studio & voluntati tuæ. Itaque, si placeat, ab eo initium sumemus; quod *Supremus Dominus noster, Rex IACOBVS,* auctoritatem suam soli Deo acceptam referens, superiorem qui in ipsum animaduertere possit, excepto Deo, neminem habeat, aut agnoscat.

Huic veritati imprimis fauet vetus istius regni mos & consuetudo. *Bractonus* enim, qui sub *Henrico* tertio viginti annos summi Iusticiarij munere defunctus est,

est, veteres Anglia ritus & instituta commemorans, ^a Sunt (inquit) sub Rege liberi homines, & ^a Bracton de Leg. & consuetud. Anglia, li. I. ca. & num. 5. serui, eius potestati subiecti; & omnes quidem sub eo, & ipse sub nullo, nisi tantum sub Deo. Idem. que rursus: Si ab eo peccatur (quum Breue non currat contra ipsum) locus erit supplicationi quod factum suum corrigat & emendet; quod quidem si non fecerit, satis erit ei ad poenam, quod Dominum expectat ultorem. Nemo enim de factis suis presumat disquirere; multo minus contra factum suum venire. Neque hoc aliud priuilegium est, quam quod à Deo ipso Regiæ Maiestati tribuitur. ^b Ego moneo ^b Eccles. 8.2. te (inquit ille per Ecclesiasten) ut os Regis obserues, & precepta iuramenti Dei: Ne festines recedere à facie eius, neque perman eas in opere malo; quia omne quod voluerit, faciet: Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest. Quare ita facis? Luculenta verò & præclara iuris Regij prædicationio;

38 DEVS & REX.

CAR. 5. 19.

tio; ex quâ constat, quemadmodum Reges subiecti sunt Deo, utpote cui *e obediendum est potius quàm hominibus*; ita insuper soli Deo subiectos esse, nec ququam mortalium superiorem agnoscere, qui ab ijs factorum aut rationes exigere possit, aut pœnas.

Nec verò istam diuinæ veritatis particulam à *Solomone* solùm, sed & à patre eius *Davide* traditam accepimus; qui cùm altissimum Regiæ dignitatis fastigium solius Dei iudicio seuerissimo suppositum intueretur, in illas sancti doloris voces & lamenta prorupit: *d Tibi Domine, tibi soli peccavi. Tibi soli* (inquit *e Ambrosius*) *Rex utique erat: nullis ipse legibus tenebatur; quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque enim ullis legibus ad pœnam vocantur, tuti imperij potestate: Homini ergo non peccavit, cui non tenebatur obnoxius, ad pœnam, sed ad monitionem tantùm, aut etiam obiurgationem*

d Psal. 51. 6.
e In Apolo.
Dau. ca. 4. li. 2.
epist. 7. epist. in
Psal. 118. Cui
essent. Arnob:
Cassiodor. Beda,
Enthym: in 51.
Psal. Dydy.
mus, Cyril. Ni.
cetas in aurea
caten. in 50.
Psal.

tionem ipsius Dei nomine & auctoritate suscipiendam.

Quocirca *Nathan* Propheta, quum præfatione illâ prius vsus fuisset (*Hæc dicit Dominus*) ^{f mo-} ^{f Leo quartus,} ^{2. q. 7. ca. Nos} ^{si competentèr,} ^{2. Sam. 12.} ^{g Psal. 81. 6.} *misit Regem Davidem, ut per pœnitentiam peccata sua expiaret; non tulit in eum sententiam, quâ tanquam adulter & homicida iuxta legem morti addiceretur. Si enim eiusmodi aliquam Nathan in Davidem tulisset sententiam, utique potestatem habuisset ipsum & vitâ, & quod ex eo pendeat, regno priuandi: at hoc idè solus Deus iure potest auferre, quia solus contulit. Nam à quo tandem habent Principes ut splendore Regio tanquam dii quidam in terris cæteris hominibus præluceant? Respondet Deus per Prophetam: & Ego (non alius quispiam ex creaturis, sed ego ipse) dixi, *Dij estis*. Et quemadmodum verbo ac voluntate meâ factus est mundus, ita vos eodem verbo ad mundi imperium & regimen designati.*

40 DEVS & REX.

- signati. Quis illis sceptrum contulit, & diademata? nimirum *Excelsus ille, qui^h dominatur in regno hominum, & cuicumque voluerit, dat illud.* Quis in solio & purpurâ collocavit? Ipsa eadem manus
- h Dan. 4. 22.* *Omnipotentis, i Reges (vt habet vulgata editio) collocat in solio.* Quis denique in ipsâ Regnorum suorum moderatione regit &
- i Job 36. 7.* *moderatur? k Per me (inquit Dominus) Reges regnant, & conditores legum iusta decernunt: hoc est, ipsius solâ vi & autoritate, qui*
- k Prou. 8. 15.* *m Rex est omnis terra.* Et vt ad singula veniamus; annon Deus per *Nathanem Prophetam Dauidi*
- m Psal. 46. 7* *suggestit; n Ego unxi te in Regem super Israël? Annon fatetur Solo-*
- n 2. Sam. 12. 7* *mon, se à Domino o firmatum collocatumque super solium Dauid patris sui? Annon ipsius Dei nomine*
- o 1. Reg. 2. 24.* *Ieroboamo edixit Propheta Ahias,*
- p 1. Reg. 11. 31* *p Ego dabo tibi decem tribus? Neq; ipsum solummodò ius Regni & potestas, sed & quæcunque eius iuris propria sunt aut conse-*
- quentia*

DEVS & REX. 41

quentia ab eodem fonte proueniunt. Nam & *coronam* regiam, & *q* Psal. 20.3.
unctionem, & *sceptrum*, & *solium* *r* Psal. 88. 20.
 Deus suo iure sibi vendicat; quæ *f* 2. Paral. 9.8.
 autem hisce omnibus ornantur
 personæ, tam sacræ sunt, ac diuina,
 ut ipsi *Dei* *Angeli*, *u* filijque *c* 2. Sam. 14. 17
Altissimi meritò appellentur. *u* Psal. 81.6.

PHILAETHES. At si Principum tam sacræ sint personæ, eorumque autoritas ita quemadmodum dicis à Deo tota deriuetur; quæ sit, ut in sacris literis nonnulli eorum, quos modò nominasti, Regum à populo creati dicantur, suamque autoritatem velut ab ipsorum suffragijs & electione consecuti? Nam de Saule quidem legimus, *x* perre- *x* 1. Sam. 11.
*x*isse omnem populum in Galgala, ibique eum fecisse Regem coram Domino. Quin & Dauidem *y* 2. Sam. 2.4.
y viri Iudæ in Regem super domum Iuda, *z* senioresque Israël *z* 2. Sam. 5.3.
 in Regem super Israël vnxisse memorantur.

THEODIDACTVS. *z* Solomonem *a* 1. Reg. 1.
z Zadok Sacerdos, & Prophetam
 Nathan

42 DEVS & REX.

Nathan unxerunt in Regem : & idem tamen vnctus est à Domino; alioqui non tam Christus Domini, quàm Zadoki & Natbanis Christus fuisset. Vnxit inquam Dominus Solomonem, tanquam ipsius rei autor & substantiæ, qui Regiam illi potestatem contulit : unxerunt Zadok & Nathan vt ceremonijs præfecti, qui potestatem hanc à Deo collatam indicarunt : Neq; enim exterior ista olei profusio suam Regibus largitur autoritatem (quandoquidem & absque vnctione^b Cyrus, & ante vnctionem inuentam nonnulli ex^c Patriarchis pro eâ, quam in familias suas obtinebant, potestate, Christi Domini appellabantur :) sed tantum dominatus cuiusdam signum est, & indicium ; propterea quòd oleum, si eidem cum alijs liquoribus vasi ingeratur, ad locum summum suapte vi subuolet continuò, & aspiret.

Quum itaque Seniores Iudæ & Israelis Danidem ungerent in Regem,

^b Esa. 45. 1.
^c 1. Paral. 16.
32.

gem, id tantum volebant, ut Regem factum significarent, non ut ad Regnum ius adderent; quippe quod iam ante solius a Dei iussu d. i. Sam. 16. & designatione collatum est, v. 11.

Similiter & Saul, a Deo prius unctus in Principem super hereditatem suam, a Deo populi precibus & importunitati concessus, a

Deo immediate per sortilegium f. Act. 1. 26. (sicut Matthias ad Apostolatum)

electus: certe Regnum suum, eiusque iura omnia a Deo obtinuit, non a populo; qui tamen, post

hæc omnia, illum * Regem fecisse dicuntur; siue electionem a Deo

factam comprobando; siue admittendo eum in possessionem administrationemque Regni, quem

filius Belial per contemptum impie reiecerant. Hic itaque populi actus, hoc institutum fuit; non ut

Sauli ius novum regnandi facerent, sed facultatem iuris sui, quod a Deo habebat, exercendi

conferrent. Quum enim ex speciali Dei lege et mandato debuerint

Constituere Regem. Est

verbum tercie Coniugationis,

quod cum esset duplicem actionem, proprie significat

facere regnare: & regnare est regiam exercere potestatem; quasi diceret, fecerunt

ut regiam potestatem exerceret. Iesuita Pineda li. 1. ca. 2. de rebus

Solomonis.

D. Indai,

44 DEVS & REX.

g Deut. 17. 15 *Indai, illum & Regem constitueret, quem Dominus Deus suus elegeret, cuique ipse prius auctoritatem Regiam demandasset; consequens est ut illorum Principes à cælo, non ab hominibus, à providentiâ diuinâ, non ab aurâ ventoque populari, suam traxerint dominandi potestatem.*

Et quemadmodum in donis illis spiritualibus excitandis quibus solet Deus pro suâ benignitate piorum animos exornare, neque externum Pauli plantantis ministerium, neque etiam rigantis Apollinis quicquam valet, sed
h 1. Cor. 3. 7. *Deus est, qui dat incrementum; ita in civili hac quam Deus Principibus impertit, potestate descendâ, votum populi & consensus nihil impedit, quo minus ea tota & integra largitori Deo tribuatur.*

PHILA. *Esto iam! scroscant illa Principum potestas authorem populum non habeat: sapissimè tamen evenit, ut ea vel à maioribus*
successione

Successione quadam & serie dentur;
vel ut premium fortitudinis,
virtutisq; bellica, post arma legitime
sumpta, victori cedat. Hæc si vera
sunt, qui tandem affirmas illam
solo Deo immediate conferri?

THEOD. Successionis ordo,
legitimique belli exitus, habent
sanctitulum quendam, ex quo in
alicuius Regni possessionem iure
descenditur: Veruntamen ista
autoritatis Regia fontem prima-
rium non attingunt. Sicut enim
calor, & humor, & frigus, siccitasque,
& quæ ex horum omnium
mixtione oritur, corporis nostri
ordinata temperies (dum intra
uterum maternum mirabili natu-
rae artificio formamur) præparati-
onem quandam habent, accom-
modationemque corporis, ad
ipsam animam suscipiendam, cu-
ius artifex est, & *Creator, Deus*: i Eccles. 12.7.
Ita ad imperium capeßendum
idoneos quodammodo reddit ius
Successionis, aut *Victoria*; ipsius
tamen potestatis autor primarius

46 DEVS & REX.

k Apologet.
cap. 30.
in Lib. 3. cont.
bates.

n 2. Sentent.
dist. 17.

solus Deus merito censetur. *I. de illis potestas, unde spiritus, (inquit k Tertullianus) & ante ipsum m Irenaeus; Cuius iussu nascuntur homines, eius iussu constituentur Principes: hoc vero est, solius Dei, quiⁿ animas (ut est in sententijs) infundendo creat, & creando infundit. Iam quemadmodum ista Principum potestas a solo Deo, tanquam autore, promanat; ita eiusdem bene vel male administrata ratio soli Deo, non mortali alicui creaturae, reddenda est. Unus ille Reges in solium euehit; idemque vnus, quum libuerit, euectos deprimat rursus, ac deturbat.*

PHILA. Annoni Sacerdotes apud Iudaeos ipsis Regibus praesuerunt, ita ut & delinquentes punirent, &, si opus esset, Regno summovere potuerint?

THEOD. Nequaquam vero: sed ipsi potius Regibus subiecti, si quid commisissent, eorum sententia & iudicio pledebantur. Ita

Abimelech

Abimelech Sacerdos se Regis ser-
vum profitetur. De se enim lo-
quutus ; ° *Ne suspicetur* (inquit) 1. Sam. 22. 15
Rex adversus servum suum rem hu-
iuscemodi : Rursumque ad *Saulem*
verba faciens ; *Non enim scinit*
servus tuus quicquam super hoc ne-
gorio. Ac ne ista forsitan hominis
meticulosi videantur, *Saulem* Ty-
rannum submissius quam par erat
alloquentis : ipse *David*, Rex pi-
entissimus, Sacerdotem *P Zadok* p 1. Reg. 1. 33
servum suum appellavit : Nec mi-
nori iure usus est *Solomon*, quum
primatus sui sibi probe conscius,
¶ *Abiatharem* sacerdotio summo q 1. Reg. 2.
exuit, eique *Zadokum* subrogavit.

PHILA. *Habet certe contex-*
us, ¶ *Eiecit Solomon Abiathar*, r 1. Reg. 2. 27.
ut non esset Sacerdos Domini :
verum isthuc à nonnullis Solomoni
non ut Regi, sed ut Propheta tribu-
itur ; quod in eodem contextu pro-
tinus sequatur, ut impleretur ser-
mo Domini, quem locutus est
super domum Heli.

THEOD. Immo vero eiecit

48 DEVS & REX.

1. Reg. 1.

1. Ioh. 19. 24.

1. Mat. 2. 17.

Solomon Abiathar, non coadju-
ctus, vt prophetiæ verba adim-
pleret; sed quod is aduersus Reg-
num suum cum *Adonia* conspi-
rasset. Etenim verba illa (*vt im-
pleretur sermo Domini*) non ratio-
nem facti continent, sed euentum:
qui quidem a Prophetâ prædictus
est, non tamen ab eo præstitus, vt
Propheta. Siquidem facienda
prædicere, non prædicta facere,
Prophetarum est. Alioquin &
milites illi qui in vestimentum
Christi sortem miserunt, (*vt Scri-
ptura scilicet impleretur*) Prophete
extitissent: & Herodes ipse vates,
dumⁿ varicinio *Ieremia*, infantes
Bethleemiticos trucidando, re-
spondit. Multa, quæ in hanc sen-
tentiam dici possent, lubens præ-
tereo; quod videam ex ipsâ *Iesui-
tarum* scholâ nonnullos huius
controuersie arce & propugnacu-
lo sponte decedere, fassos nimi-
rum vtrò & ingenuè, sacerdotes
*Iudaicos suis Regibus fuisse subie-
ctos*. Ita enim primipilaris qui-
dam

dam illius cohortis : ^z In veteri ^z Salmeron.in
(inquit) Testamento sub lege Na. tract.63.do po-
tura vel Moſis, ſummi ſacerdotes teſt.Eccleſ.&
Regibus ſubdebantur. ſaculari,

PHILA. At ego alios audiui
Romanarum partium ſtudioſos, qui
hos ipſos Iudæorum ſacerdotes Re-
gum ſoliſ præficerent, eumque in
finem exempla quedam adducerent
è Scripturis : Primum ^z Azariæ ^z 2. Paral. 26
ſacerdotis ſummi, qui octoginta
alijs ſacerdotibus ſtipatus Regem
Oziarn, lepra percuffum, quòd
incenſum Domino adoleuiſſet,
^a ſtrenuè aggreſſus eſt, eumq; templo ^a Allen. De-
per vim pulſum, & iuxta legem ^{fenſ. Angl. Ca-}
^b Leuiticâ ciuitate exire coactum, ^{thol.ca 5.}
^c regnandi demùm authoritate ^b Leuit. 13.
prinauit : Tum etiam ^d Ichoiada, ^c Bellar lib.5.
qui, dum ſacris præfuit, Athalia ^{de Rom. Pont.}
Reginam interfici curauit, quòd ^{cap.8.}
^e impium Baalis cultum fouiſſet, ^d 2.Reg.11.
eiq; Ioſaſ Regem ſuffecit. ^e Bellar. lib.5.
^{de Rom. Pont.}
^{ca.8.}

THEOD. Iſta verò ab Azaria,
Ichoiadaq; ſacerdotibus geſta, ſi
ex ſacris literis ad hiftoriæ fidem
deſcriberentur, parùm profectò

§0 DEVS & REX.

f 2. Paral. 26.
20.

g Ibid.

h Antiq. Ju-
daic. li. 9. ca. 11
quem sequitur
Caietanus in
2. Paral. 26.

Visu leprali
Sacerdotes Re-
gem seprofum
ad festinè e-
grediendum
mouent.

i De verbis
Iſaie vid.
dom. Hom. 4.

facerent ad imperium sacerdotum
in Principes stabilendum. Pri-
mum enim Scriptura non dicit
Azariam cum *Ozia* Rege con-
gressum esse, aut eum templo per
vim expulisse. ¹ Compulsus ille
quidem est ut exiret (nec quicquā
tamen adnitente *Azaria*) sola
Dei manu, qui ipsum lepra per-
cusserat: Quod verò dicitur *Aza-
rias* Pontifex cum reliquis Sacer-
dotibus & festinatio illum templo
expulisse, id (^h Iosepho interprete)
de voce solummodò & hortatu
accipiendum est: cuius rei ratio-
nem affert ⁱ Chrysostomus: Nam
Sacerdotis (inquit) est tantum ar-
guere, liberamq; prestare admoni-
tionem: non mouere arma, non cly-
peos usurpare, non vibrare lance-
am, nec arcum tendere, nec iaculum
mittere, sed tantum arguere, &
liberam prestare admonitionem.

Neque verò *Oziam* *Azarias*
regnandi autoritate priuauit, quā
certum est cum ad extremum vs-
que spiritum retinuisse. Quippe
sedecem

* sedecem annorum erat quum reg- k 2.Reg.15.1.
nare cœpisset, & quinquaginta duo-
bus annis regnavit in Hierusalem :
m sexagesimo verò octauo ætatis m Ioseph. lib. 9
anno extinctus est. Et quantumvis Antiquit. ca. 11
cū ob lepram, iuxta præscriptum
legis, n seorsim habitanti, surroga- n 2.Reg. 15. 4.
tus sit filius Iotham, o ad regendam o 2. Paral. 26.
domum Regis, & indicandum popu- v. 21.
lum terra, haud tamen regnavit
Iotham pro eo, aut ius imperij sibi
arrogavit, donec ipse Ozias p cum p Ibid. ver. 13
patribus suis dorminisset.

PHILA. Satis, opinor, huic
exemplo Azariæ pro rei veritate
respondisti: Verum illud Iehoiadæ
paulò nodosius videtur, maioriq̃ue
implexum difficultate.

THEOD. Vtriusque sanè par
est, & æquè facilis solutio; quod
tibi liquidò ostensurus sum, si vel
ista placeat in memoriam reuo-
care.

Primùm, defuncto Abazia q̃ fi- q 2.Reg. 8.
lio Iorami, & r Rege Iudæ, matrem r 2.Reg. 9.
eius Athaliam, f omne semex Re- f 2.Reg. 11.
gium interfecisse, excepto Ioash
filio

filio *Abazia*, quem ipsius amita
 : 2.Reg. 11. 2. *Iehosheba* vxor *Iehoiada* sacerdo-
 tis, clam subduxerat è medio fili-
 orum Regis, qui neci destinaban-
 tur, eumque sex annis abdiderat
 in domo Domini.

Tum; *Iehoiadam*, non vt Sa-
 cerdotem summum, sed vt Regis
 ex contractâ affinitate patrum,
 ac Tutorem; nec etiam solum,
 2.Paral. 23. sed ^u *assumptis Centurionibus*, con-
 1.2. *gregatisq; Lenitis de cunctis urbi-*
bus Iuda, & Principibus familia-
 x Ibid. v. 11. *rum Israel, & eduxisse Ioash filium*
Abazia, illumq; diademate ornas-
& in regnum quod ei tum iure
hæreditario, tum ipsius Dei confi-
lio, debebatur, adsciuisse.

Postremo; ² quum in hunc mo-
 dum *Ioash* imperio potiretur, eius
 auctoritate fretum Pontificem,
Athalam istam, quæ regnum per
 scelus occupauerat, neci addixif-
 se: atque ita cruentam illam bel-
 luam non tam *Iehoiada* sacerdoti,
 quàm *Ioash* vero illius regni hæredi,
 insolentiæ suæ poenas dedisse.

PHILA. Iam plane intelligo, eos qui mitram diademati, hoc est, sacerdotium Regia potestati conantur anteferre, parum admodum subsidij habere ex veteri Testamento; sed nescio an ex nouo possit aliquid saltem afferri, quod prapostera huic subiectioni in speciem fanere videatur.

THEOD. Si Reges ante aduentum Christi supremam auctoritatem, cum in Sacerdotes, tum in omne genus homines, suis ditionibus subiectos, obtinuerunt; non est verisimile hanc potestatem a Christo postea sublatam esse, aut aliquam ex parte imminutam.

Audite Iudaei & gentes (inquit ^a Augustinus sub nomine & ^a Tract. 115. in personam Christi) audi Circumcisio, Ioannem. audi praputium, audite omnia regna terrena: Non impedio dominationem vestram in hoc mundo: Regnum meum non est de hoc mundo, sed caeleste est, sed spirituale. Quapropter ^b Christus leges suas non ^b Chrys. hom. 23. in 13. ad ad hoc induxit, ut politias euerteret, Rom.

sed

54 DEVS & REX.

sed ut melius institueret, dicente Chrysostomo.

Iam inter cætera illius decreta, quæ summâ semper religione observari voluit, annon hoc sanctum est & solenne ipsius Pauli ore promulgatum, c. *Omni anima potestatibus sublimioribus subdita sit?*

c Rom. 13. 1.

PHILA. Quas demum potestates intelligis?

d Iesuita Pe-
verius disp. 10.
in 13. ad Rom.

THEOD. Eas nimirum, quæ gladium portant, quibusque tributum ex iure debetur. Vnde d. Augustinus, Chrysostomus, atque omnes ferè veteres intellexerunt Paulum hîc loqui tantum de potestate seculari.

PHILA. At qui sunt illi, qui potestatibus hisce secularibus subiunguntur?

THEOD. Omnis omnino anima, c. etiam si Apostolus sit, si Evangelista, si Propheta, quisquis tandem fuerit. Nam id Paulus suo exemplo testatur, dum se c. ad tribunal Cesaris stare affirmat, a quo (inquit) si me iudicari;

c Chrysost. in
13. ad Rom. cui
Theodoret.
Theophylact.
Occumen. af-
fentiuntur.
f Act. 25. 10.

dicari; cuiusque sententia me optimo iure subiectum agnosco.

Nec mirum, si *Paulus Caesar* hoc in genere primas tribuerit, cui iam ante ipse magister Christus tributum pensitaret; idemque confessus fuerat, *Palatam*, minorum gentium Magistratum, vnius scilicet prouinciola praesidem, & potestatem in se habere, eamque g *Ioan. 19. il. datam de super.*

Ita Pontifex noster aeternus, quicquid in se mortale erat, aut creatum, ciuiliu potestatum imperio officiose submitit; quem sequutus Apostolorum Princeps *S. Petrus*, ipsos compresbyteros suos, quos hortatur ad ^h pascendum gregem Dei, monet alibi, ut *Rege*, tanquam praecellenti, subijciantur. h *1. Pet. 5. 2.* i *1. Pet. 2. 13.*

PHILA. At his duobus Apostoli praeceptis, quibus monet Presbyteros, primum ut pascant gregem Dei, tum, ut Regibus subijciantur, videtur haud satis inter se conuenire. Nam & Reges ipsi, quicunque Christo

k Heb. 13. 17.

Christo dederunt nomina, ipsius gregis oves censendi sunt, ac proinde suis pastoribus, qui animarum saluti inuigilant, obedire & subiacere debent. Quod si Regum sit Pastoribus obtemperare, qui fieri potest ut hi illis vicissim subiciantur?

m 2. Sam. 5.

1. 2.

THEOD. ^m Vniuersa tribus Israel (in quibus & ipsa Leuitarum Sacerdotumque familia numeranda est) hoc a Deo Davidi dictum confirmarunt, Tu pascies populum meum Israel. Quin & ipse

n 2. Sam. 24. 17

David quum Angelum vidisset percutientem in plebem, ait, Ego peccavi, & ego pastor malignus feci, & hic grex quid fecit? Ambros. epist. 28.

David populum vniuersum oves suas appellat. Quapropter & Reges in suo genere Pastores sunt, & subditi quicunque, etiam ipsi Sacerdotes, ad eorum gregem & ouile pertinent.

PHILA. Istud vero mihi non tollit, sed auget dubitationem. Neque enim facile capio, qua ratione possint Reges, Sacerdotesque, esse sibi inuicem, & mutuo pastores.

o Lib. 2. de Sacerdotio.

THEOD. Diuerso plane sensu & sententiâ. Nam oves Pastor (inquit Chrysostomus) magna potestati:

state cogere ad perferendam morbo-
rum curationem queat, quum non
sustinent sponte; easque ad feracia
& tuta pascua compellere si vage
depascentur sterilia & abrupta lo-
ca. Et huius quidem generis Pa-
stores, translato vocabulo, Reges
appellantur, qui externâ quâdam
vi, & terrore supplicij subditos in
ordinem cogunt. At Episcopi, siue
Prebyteri (vt idem loquitur
p Chrysostomus) homines, & ratio- p Ibid.
nales Christi oues, suadendo, non
vim afferendo, commouere debent,
vt se curari sinant.

Quemadmodum itaque Chri-
stianos omnes q sibi inuicem subie- q 1. Pet. 5. 5.
ctos esse oportet, ad reprehensiones,
monitionesque fraternas, si opus
fuerit, sustinendas; ita ipsorum
Principum est obedire Pastoribus
animarum, quamdiu pro Christo
legatione funguntur, eiusque di-
uina consilia, prout sui muneris
est, aperiunt. Quod si illorum
ministerio Reges edocti, purum
Dei cultum suâ autoritate pro-
mulgârint,

mulgârint, eumque publicè vsurpandum præceperint; possunt & ipsi, Pastores suos, ad huiusmodi iussa præstanda, vi, & supplicio compellere.

Princeps in exteram aliquam regionem suâ naue, suis remigibus profecturus, in illo itinere cursuque maritimo gubernatoris consilio ac voluntati se submittit: qui tamen si ab officio, volens discedat, potest idem in caput eius, libertatem, aut fortunas seuerissime statuere. Pari iure in Ecclesia (quam veteres nulli rei frequentius quam naui assimilarunt) Principes ad cœlum iter facientes, minutissimis Dei seruis ipsius voluntatem pure exponentibus morem gerere oportet: quod si isti pro diuinâ veritate suos errores & mendacia propinârint, tam Principibus fas est eos punire, quam illis nefas resistere.

Ut itaque verbo dicam: Principes obtemperare debent consilio

filio

filio diuino per eius legatos ad animarum salutem patefacto: quæ res infiniti sanè ponderis, & precij, quod eorum plerunque a sequatur ^a *Ioan. 20.* ministerium, *nihil in hoc seculo excellentius sacerdote, nihil Episcopo sublimius reperiri, asserit b Ambrosius.* Quæ verò Principibus ab ipsis Dei ministris debetur obedientia, in ea consistit, vt poenis illorum temporalibus se coercendos tradant; qui tamen ipsi nulli iudicio humano subijciuntur. Quocircà ^c *Tertullianus,* communi Christi- ^e *ad Scapulam.* anorum omnium nomine verba faciens; *Colimus (inquit) Imperatorem sic, quo modo nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est, à Deo consecutum, solo Deo minorem.*

PHILALETES. *Ecqui præterea Ecclesie primitiua Patres hunc primatum in Imperatoribus sui temporis agnouerunt?*

THEODIDACTVS. Planè omnes, quibus incidit eâ de re scribendi occasio. ^d *Lib. 3. contra Optatus, Super Parmenian.*
E Impera-

Imperatorem (inquit) non est nisi solus Deus , qui fecit Imperatorem.

^a Homil. 3. ad
pop. Antioch.

^e Epist. ad The-
odos. prefixa
lib. adversus Lu-
lianum.

^g Parenet.
num. 1.

ⁱ Ibid. num. 21.

^c Chrysostomus de Imperatore Theo-
dosio: Non habet parē ullum super ter-
ram, summitas & caput omnium super
terram hominum. ^f Cyrillus ad The-
odosium iuniorem scribens; Vestra
(inquit) serenitati nullus status est
aqualis, nedum superior. ^g Agape-
tus de Imperatore Iustiniano asserit,
eum homine quolibet sublimiorem
habere dignitatem: ⁱ Non se habere
in terris quenquam altiore.

PHILAETHES. Si Patres
antiqui tam diuersis Ecclesia tempo-
ribus (nam ab Optato ad Agapetum
ducenti penē anni numerantur) eādē
prorsus sententiā , atque iisdem ferē
verbis, Imperatoriam dignitatem ex-
tulerunt; quo demū tempore cæpit
Romanus Pontifex se Imperatore su-
periore vendicare?

ⁱ c Epist. 16. ad
Childeb. apud
Bin. tom. 2. Con-
sil. p. 633.

THEODIDACTVS. Haud cer-
tē quingentis proximis post Chri-
stum annis: Eo enim tempore Pe-
lagius Episcopus Romanus, eius no-
minis prius, ita Childebertum Gal-
lia

lia Regem affatur: ¹ *Quanto nobis studio & labore satagendum est, ut proferendo suspicionis scandalo, obsequium confessionis nostra Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sancta scriptura precipiant!* Sed neque sexcentis à Christo annis; etenim sub id tempus ^m *Gregorius Magnus*, Episcopus etiam Romanus, piè confessus est, potestatem supra omnes homines, Dominorum suorum pietati cœlitus datam esse: posteaque seipsum omnium hominum numero accensens, *Ego* (inquit) *inssioni subiectus*: ac ne vox illa fictæ potius humilitatis, quàm conscientiæ aut officij videretur, subiicit; *Utrobique quod debui, exolui; qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi, minime taci.* Quin immò, non gentis demùm à Christo annis, ea permansit Imperatorum in Episcopos Romanos potestas & iurisdic-
tio; ut in scelera prorumpentes, ipsâ nonnunquam sede Episcopali deiecerint; quemadmodum *Otho*

^m Lib. 2. epist. 61

Imperator Ioannem 22. ob vitæ impuritatē & nequitiam Pontificatu exiit.

PHILALETHES. At quæ primū etas Episcopū Romanū ita exultantē, ferocientemq; vidit, ut ipsa Imperatorū iura auderet innadere, eosq; scepro ac diademate Regio spoliare?

THEODIDACTVS. Nimirum ea, quæ post mille demum annos ab ascensu Christi insecuta est. Etenim Gregorius septimus, qui alias Hildebrandus appellabatur, anno circiter 1073. in pontificatum adscitus, profanum isthuc & inauditum facinus, aduersus Henricum quartum Imperatorem, primus attentauit.

Lego, & relego (inquit Otho Frisingensis, scriptor ætate proximus Hildebrando) Romanorum Regum, & Imperatorum gesta; & nusquam inuenio quæquam doctrinam, ante hunc, à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum. Et certè infœlici eorum hominū exitu, qui in Imperatore isto abdicando pri-

mas

• Bellar. in Chr.

• Lib. 9. cap. 35

mas tenebant, facile terri pot-
 rant Episcopi Romani, ne eiusmodi
 furiosis conatibus in posterum se
 immiscerent. Etenim Rodolphus Su-
 exia Dux, quē (hortatu Gregorij sepe-
 timi) nonnulli Principes Germanie
 imperij rivalē constituerant, dum
 aduersus Henricum quartū Impera-
 torem dimicabat, manu suā dextrā
 truncatus est; ex quo quidē & alijs
 vulneribus quum iam miserā animā
 efflaturus esset, *p* *abscissam dextram*
intuitus ad Episcopos, qui fortē ade-
rāt, graniter suspirans dixit; Ecce hæc
est manus quā Domino meo Henrico
fidē sacramento firmavi. Sed & ipse
Hildebrandus, dum Imperatori huic
deiciendo totus incubuit, Roma-
norum suorum voto & suffragijs
** Pontificatu deiectus est; tandem-*
que q in extremis positus, ad se voca-
uit unum ex Cardinalibus, quē mul-
tum diligebat præ ceteris, & confessus
est Deo, & sancto Petro, & toti
Ecclesia, se valdē peccasse in pasto-
rificurā, quæ ei ad regnandum com-
missa erat; & suadente Diabolo
 E 3 contra

p *Urspergens.*
 anno 1080.

* *Sigeb. anno.*
 1084.

q *Sigeb. ad an-*
 num 1085.

contra humanum genus iram & odium concitasse: Quippe facinus isthuc Hildebrandi quo Henricum imperio priuauit, instar turbinis ali-
Lib. 6. ca. 36. cuius aut procellæ, & tot mala, tot schismata, tot tam animarum quam corporum pericula inuoluit; ut solum (quod ait Otho Frisingensis) ex persecutionis immanitate, ac temporis diuturnitate, ad humane miserie infelicitatem sufficeret comprobandum.

PHILALETHES. Egregium verò ac nobile par exemplorum; quorum utroque illud Sapientis dictum
Pro. 24. 21. comprobatur: Time Dominum et Regem: & cum seditiosis ne commiscearis; quoniam repentè consurget perditio eorum, & ruinam vtriusque quis nouit? At enim uniuersâ hâc dissertatione id tantum egisti, ut priori illi potestatis Regia principio fidem faceres, quòd nimirum, auctoritatem suam soli Deo acceptam referens, superiorem, qui in ipsum animaduertere possit, excepto Deo, neminem habeat.

Cupio

Cupio iam ut secundo parem operam impendas, quo asseritur, vinculum illud officij, quo Maieftatis suæ subditi ad ipsū tenentur, perpetuū esse, soluique sine piaculo non posse.

THEODIDACTVS. Præcipue rationes, ex quibus seditiosi filij *Be- tial* sacratissimum isthuc fidelitatis vinculum solui posse contendunt, vel ad Principum personas spectant, grauiore aliquo crimine notatas, cuiusmodi sunt, *Tyrannis, Infidelitas, Heresis, Apostasia*; vel ad Episcopi Romani iudicium atque sententiam, qualia sunt, *Dispensationes, Excommunicationesque*, ab ipso denunciatae.

PHILALETHER. *Et qui tandem probas subditorum obsequium non tolli immoderatâ Principum sauitia ac tyrannide?*

THEODIDACTVS. Quid? Annon *Saul* manifestam exercuit tyrannidem, quum ^t *insidiatus est anime Dauidis*, eiusque ^u *vitam quaesuit*, ^x *qui in omnibus seruis suis fidelis extiterat*, quemque ipse tandem

^t I Sam. 24. 12

^u I Sam. 22. 23.

^x I Sam. 22. 14

71 Sam. 24. 18 confessus est, y bona sibi pro malis tribuisse?

21 Sam. 22.
18. 12.

Annon idem supra modum sa-
uus & crudelis, quum nullâ in relâ-
sus, aut laceffitus, Doego mandauit,
vt 2. irrueret in Sacerdotes Domini,
& trucidaret octoginta quinque vi-
ros vestitos Ephod lineo. Nobe autem
ciuitatem Sacerdotum percuteret in
ore gladij; viros, & mulieres, & par-
vulos, & lactantes, bouemque, & as-
inum, & ouem in ore gladij?

Tot certè Innocentium sanguis,
tam crudelitè effusus, non potuit
non diuinam inclamare vindictam;
vtpote cui mors ipsa debebatur, ex
speciali Dei lege & mandato (*Qui-
cunque effuderit humanum sangui-
nem, fundetur sanguis illius.*) Verun-
tamen David, homo minimè priua-
tus, aut plebeius; sed ipsius Dei ius-
su designatus ad regnum, sed exer-
citus Regij dux & antesignanus, sed
Regi denique ipsi affinitate con-
iunctissimus, quum Saulem ve-
luti constrictum manibus teneret,
eique suaderetur à seruis, vt
comprehen-

comprehensum interficeret, ita illis respondit: ^a Propitius sis mihi Dominus, ne facias hanc rem Domino meo, Christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est: posteaque ipsi Sauli, ^b Ab impijs (inquit) egredietur impietas; manus ergo mea non sit in te. Et rursus Abishaio; ^c Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit? Hanc Davidis erga Saulem, Israelita erga Israelitam, pietatem & observantiam, quo Christianis ipsis commendatorem reddat, elegantèr describit ^d Optatus. Occasionem (inquit) victoria David habebat in manibus: incautum & securum adversarium sine labore poterat iugulare, &, sine sanguine & conflictu multorum, poterat bellum mutare in cadem: & pueri eius, et occasio suadebant: ad victoriam opportunitas hortabatur. Stringere iam coeperat ferrum: ire iam coeperat armata manus hostiles in iugulos: sed obstabat plena diuinorum memoria mādatorum: hortantibus

^a 1 Sam. 24. 7.

^b Ibid. ver. 14

^c 1 Sam. 26. 9.

^d Lib. 2. advers. Parmenianum.

tibus se pueris, & occasionibus contradicit; tanquam & hoc diceret: Si-
ne causâ me, victoria, pronocas; fru-
strâ me in triumphos inuitas: Volebâ
hostem vincere; sed prius est diuina
præcepta seruare: Non, inquit, mit-
tam manum in vinctum Domini: Re-
pressit cum gladio manum; & dum
dimisit oleum, seruauit inimicum.

PHILAETHES. Videtur sa-
nè ipso Seruatoris decreto satis ex-
presse cautum, ne eorum, qui inimicè
nobiscum agunt, capiti aut fortunis
insidiemur. • Mat. 5. 44. Diligite (ait ille) ini-
micos vestros; benefacite his qui
oderunt vos, & orate pro persecū-
tibus, & calumniantibus vos.

THEODIDACTVS. Enimve-
ro decretum illud, siue mandatum
Christi iure appellas. Ipsa præfatio,
quâ istic vtitur, (Εγὼ λέγω ὑμῖν,
hoc est, ego vobis edico, statuo, de-
cerno,) latis est ad vim legis stabi-
liendam: quod verò proximè sequi-
tur (ut sitis filij Patris vestri qui in
cælis est) ad alendum obsequij stu-
dium, quod huic legi debetur, sum-
mam

nam habet efficaciam. Quantum-
 uis ergo Reges et Principes imma-
 nitate, sœuitiâ, aut tyrannide se no-
 bis inimicos prestiterint, quemad-
 modum olim *Saul Davidi* (de quo
 loquens *Abijhai*,^f *Conclussit*, inquit, ^f *I Sam. 26.8.*
Deus inimicum tuum in manus tuas)
 ijs tamen et animo s bene velle, &
 lingua benedicere, & reipsâ bene-
 facere oportet. Si enim ista pie-
 tatis officia priuato cuilibet ex Ser-
 uatoris mandato debeantur; multò
 magis eadem Principibus, Magi-
 stratibusque, qui publicam perso-
 nam sustinent, tribuenda sunt. Quo-
 circa vas illud electum, *D. Paulus*,
 monens vt^h *obsecrationibus, orati-*
onibus, postulationibus, cuius homi-
 num statui benè precemur; illicò
 meminuit *Regum*, atque omnium qui
in sublimitate constituti sunt, tan-
 quam eorum, qui peculiari quo-
 dam modo precibus nostris esse
 debeant apud Deum commendati. ^{i.} *Apol. I. cap.*
 Similiter & ⁱ *Tertullianus*, quum 36.
 docuisset, homines, Christianæ
 philosophiæ instituto, male velle,
 male

^g *Saluator tria*
precipit inimicis
exhibenda: quo-
rum primum di-
ligere, ad Cor
pertinet, Secun-
dum nempe Be-
nefacere ad O-
pus, tertium be-
ne dicere i. be-
nè precari &
orare ad lin-
guam. Iansen.
ca. 40. Concord.
^h *I. Tim. 2. 1.*

male facere, male dicere, male cogitare de quoquam ex aequo vetari: ex illo colligit, quod in neminem licet, eo forsitan magis nec in ipsum, qui per Deum tantus est, licere, hoc est in Imperatorem.

PHILALETHES. *De quo tandem Imperatore loquitur Tertullianus?*

THEODIDACTVS. *De Seneca, uti arbitror; eius enim sub imperio Tertullianum floruisse testis est Hieronimus.*

PHILALETHES. *Numquid is inter Tyrannos numeratur?*

THEODIDACTVS. *Planè & Tyrannus fuit, & infidelis, & Christiani nominis hostis acerbissimus, qui ecclesiam in quinta in Grof. et Baro. anno Christ. 205. seuissimâ post Neronem persecutione exerci-*

persecutione.

cianit.
PHILALETHES. *Video itaque, Tertulliani sententiâ, non modò non Tyrannide, sed ne eâ quidem cum Infidelitate coniunctâ, solui illud obsequij vinculum, quod Principi à subditis del etur.*

THEO-

THEODIDACTVS. Isti huc ve-
rè ab autore cum antiquiori, tum
magis idoneo, quam fuit *Tertullia-
nus*, beatum Apostolum *Petrum*
intelligo, facile didiceris. Hic pri-
orem suam epistolam conscripsit ⁿ *Baro. tom. I.*
imperante *Clandio*; eamque inscrip- *anno. 45.*
sit contribulibus suis Iudæis, per
• *Pontum, Galatiam, Cappadociam,* • *I. Pet. I.*
Asiam & Bithyniam dispersis; quæ
tunc regiones imperio Romano
erant subiectæ: Etenim multis ante
Claudium annis *Pompeius Mag-*
nus eas in provinciarum formam ^p *Sigon. Côm.*
redegerat. *in lib. 2. Sulpi-*
tii.

Et quia seductores nonnulli (teste ^q *Iudaic. Antiq.*
Iosepho) libertatis tuendæ specie *lib. 18. Cap. I.*
id egerant apud Iudæos, ne *Cæsari* *& lib. 2. de*
tributum soluerent, neve mortalis *Bello Iudaic,*
cuiusquam imperium aut domi- *Cap. 12.*
natum ferrent, tanquam qui so-
li Deo essent subiecti: Proinde eos
hortatur *Petrus*, ut ita se liberos
gerant, ^r *I. Pet 2. 16.*
non quasi velamen ha- *17.*
bentes malitiæ, libertatem, sed
sicut serui Dei, ut Deum time-
ant, sed & Regem honorificent;
&

(ibid. v. 13.)

& quanquam Magistratus ipsi homines sint, eorumque institutio, propterea quod hominum personis adherat, *humana* dicatur *creatura*; ijs tamen ^{et} *subiecti sint propter Deum*, à quo primò suam traxerunt auctoritatem.

PHILALETHES. *Fieri non potest, ut Rex ille quem honorandum suadet D. Petrus, cuique ut præcelsi frateres suos Iudeos subiectos esse vult, alius fuerit quàm Imperator ille Claudius, quo (ut dixisti) imperante, suam Petrus conscripsit epistolam, eamq; incolis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ, quæ omnes Romana ditionis erant, inscripsit. Hunc autem Imperatorem iure optimo Regem appellare potuit, quum Appiani testimonio satis constet Romanos Imperatores*
ἐξ ὧν τὰ πάντα βασιλεὺς ἐκτίσθη.

¹ *Prefat. histo-*
ria.

THEODIDACTVS. Rectè in quidem & verè colligis: Itaque fatendum est Apostolum Petrum (quum ipse iam Roma esset) Iudeos fratres suos hinc illuc dispersos, hortatum

² *Baro. anno*
45. Rhem. in
lab.

hortatum esse, vt profano Infideli,
eidemque Tyranno crudelissimo,
subijcerentur. Etenim superstiti-
ones ethnicas & idolorum cultum
Clandius iste tam studiosè fouit, vt,

^a vel minimo viso prodigio, sup-^a Suet. cap. 22.

plicationes instituerit more maio-
rum: Tam verò ipsa ^b naturâ sevens,^b Idem cap. 34.

& sanguinarius extitit, vt tormenta
questionum, pœnasque parricidarum
coram exegerit. ^c Saluatoribus^c Idem cap. 35.

scrutatores semper apposuit, et qui-
dem omnibus, & acerbissimos, nullo
habito sexus aut ætatis discrimine:

^d Gladiatorum (quos fortè prolapsos ^d Idem cap. 34.
ingulari iusserat) expirantium facies

summâ cum vo'uptate solitus est in-
rui. ^e Libidinis in fœminas profusis-^e Idem Cap. 33.

sima fuit; ^f Libertis & vxoribus tam^f cap. 29.

miserè addictus, vt compendio cuius-
que horum, vel etiam studio ac libi-
dine, honores, exercitus, impunitates,
supplicia largitus sit. Huic tam in-
fideli, tam immani, tam flagitioso
Domino vt obedientiam præstent,
Iudæos fideles Apostolus sedulè
ac seriè hortatur.

PHILALETHES. At quam tandem obedientiam? eamne qua specie duntaxat externâ & simulati-
one constat? aut qua vi et necessi-
tate coacta, etiam à nolentibus pra-
stari solet?

THEODIDAETVS. Nequa-
quàm verò: Nam & D. Paulus ad
Romanos scribens, qui sub s eodem
vixerunt Imperatore, iubet h om-
nem animam potestatibus sublimiori-
bus subijci, idque¹ non solum prop-
ter iram, aut vim aut metum, sed
etiam propter conscientiam; eo quòd
¹ Dei ordinatio sint, & Ministri Dei.
Atque hoc illud est, quod idem
alibi monet Apostolus, vt^m obedi-
amus Domini, ex simplicitate cor-
dis; tanquam Deo, non hominibus
placere cupientes.

Hæc sacra et cœlestis Apostolo-
rum doctrina, ne piorum animis
aliquandò elaberetur, summâ sem-
per diligentia ab Ecclesiæ primiti-
ue patribus inculcata est. Iustus
Martyr, Christianorum omnium
homine Antoninum Imperatorem
infide,

¹ Rhem. in tab.
Paul.

^h Rom. 13. 1.
ⁱ ver. 5.

¹ ver. 2. & 4.

^m Coloss. 3.
Ephes. 6.

infidelem, & ⁿ persequutorem allo-
quens: *o Nos, inquit, solum Deum* ^{n Persecutio;}
adoramus, & vobis in rebus alijs (non ^{quarta sub An-}
coacti, sed) leti in seruiamus. Similitèr ^{tonino. Bellarm.}
Augustinus: P Potestates quæ sunt, à ^{in Chronol.}
Deo ordinatae sunt: Hinc est ut gentilem ^{o Apol. 2. ad}
in potestate tamen positum honorifice- ^{Anton. Imp.}
mus, licet ipse indignus sit, qui Dei or- ^{p Quest. ex vet.}
dinem tenens. gratias agit Diabolo: Po- ^{Test. cap. 35.}
testas enim exigit, quia meretur hono-
rem, utpote à Deo ordinata.

PHILALETHES. Quod si infide-
litas ad subditorum erga Principes offi-
cium infirmandum non valeat; quid de
hæresi saltem & apostasià sentiendū est?

THEODIDACTVS. Constantius cer-
tè, Valens, & Valentinianus Iunior, Ari-
anorum hæresin palàm & apertè fo-
uebant: nec tamen legimus, ijs, ab Or-
thodoxâ Christianorum parte, tan-
quam iniuste imperantibus; renunti-
atum. Quod verò deterius est, Iulia-
nus, q nonne extitit Apostata, iniquus, q Aug. in Psal.
Idololatra? tamen milites Christiani ser- 124.
uierunt huic Imperatori infideli; & quā-
do dicebat, producite aciem, ite contra
illam gentem, statim obtemperabant.

PHILALETHES. Sunt qui ist-

huc pro temporum ratione factum esse dicant, quod vires ijs ad resistendum deessent.

THEODIDACTVS. Immo ad resistendum vires deesse non poterant, quandoquidem maxima pars exercitus *Iuliani* Christiana permansit; id quod ipso defuncto facile patuit ex communi militum voce ad *Ioninianum* eius successorem. Quum enim conspirantissimis omnium votis hunc ad imperium elegissent; ipseque, quod esset Christianus, se nolle diceret hominibus Ethnicis & paganis imperare; ^r *Omnes unâ voce confessi sunt se esse Christianos.* Quapropter non est credendū viros hosce fortissimos Apostatae propterea obtemperasse, quod ei viribus inferiores essent, eoque impares ad resistendum; sed potius (quod ait ^r *Augustinus*) subiectos fuisse, propter Dominum aeternum, Domino temporali, illiusque mandato ad huius obsequium impulsos.

Iam si ex officij sui conscientiam teneantur subditi, ut ipsis Tyrannis, Infidelibus, Hæreticis, Apostatis, qui principatum modò obtinent, alacres &

^r *Ruffin. lib. 2. hist. cap. 1.*

^r *In Psalm. 124.*

laeti inferuiant : quâ demùm propensione animi, quo ardore & studio, nos optimo pientissimoque Regi nostro par est obtemperare! Optimum dico, quòd, ipsius Dei simillimus, cuius vi-
ces in terris obit, opera sua omnia clementiâ & misericordiâ suauissimè perfundat; Pientissimum verò, quòd fidē antiquam & Catholicam, non Regiâ modò authoritate, sed & *calamo scribæ velocitèr scribentis*, constantissimè tueatur, ac defendat.

Et tamen is est nonnullorum hominum Romanâ superstitione occæcatorum stupor, & amentia; vt præten-
sis quibusdam actibus Episcopi Romani, *Dispensationibus* putà aut *Excommunicationibus*, ab officio, quod tam pio & moderato Principi debent, facilè se patiantur abduci.

PHILALETES. *Non ergo licet Episcopo Romano, vel ipsi legi quæ obedientiam exigit à subditis, vel iuramento quo ad eam præstandam se ipsi sponte obligârunt, dispensationem aliquam accommodare, quæ utriusq; vim tol-
at, aut enervet?*

THEODIDACTVS. Primum id

*ⁱ Aquin. 1. 2.
9. 94. Art. 5.*

*ⁱ Idem 1. 2.
qu. 100. art. 8*

certò tenendum est: Ius naturale nul-
lam Episcopi Romani dispensatio-
nem admittere; quippe quod *ⁱ ab ex-
ordio rationalis creatura, immutabile
permaneant*: Deinde neque legem Dei
moralem; *ⁱ cuius præcepta sunt omnino
indispensabilia*. Atqui verò officia sub-
ditorum erga Principes, cum ab ipso
naturæ iure deriuantur, & communia
nobiscum habent incunabula (sicut e-
nim *filijs*, ita & *subditi* nascimur, quo-
rum illud sanguini à quo, hoc terri-
torio in quo nascimur, tribuendū est)
tum etiam morali Dei lege præcipi-
untur, præsertim vero quinto illo
præcepto Decalogi (cuius initio
huius sermonis meministi:) eo e-
nim iubemur, vt priuatæ cuiusque
familiæ, ita multo magis patriæ toti-
usq; regni *parentibus* meritum hono-
rem, obedientiamque deferre. Et
quemadmodum leges illæ, quæ hanc
nobis obedientiam præcipiunt, ita &
iuramentum, quo ad eandem præstans-
dam obligamur, omnem prorsus
respuit Episcopi Romani dispensati-
onem. Quid enim? si *Davidis* tem-
pore Episcopus Romanus eam, quâ
nunc

nunc utitur, potestatis plenitudinem obtinisset; potuitne iuramentum illud irritum fecisse, de quo ipse gloriatur, * *Iuravi & statui custodire iudicia iustitiae tuae* ? Pari ratione, si quis hoc tempore, *Davidem* imitatus, iureiurando confirmauerit, se mandata iustitiae diuinæ, de non mœchâdo, de honorandis parentibus magistratibusq; observaturū; dispensâdo certe Pontifex efficere non potest, quin ea violans tam rebellionis, quàm adulterij reus teneatur.

* Psal. 118. v

105.

PHILALETES. *Annon ergo plus potest excommunicando Pontifex Romanus ad fidelitatis vinculum solvendum, quam dispensando illum posse affirmas ?*

THEODIDACTVS. Vtriusque teli vis, si ad hoc collimetur, æquè, cassa est & irrita. Quippe *Excommunicatio* vel ob contemptum Ecclesiæ denunciata, hominem *Ethnico* deteriorem non reddit: Iam verò Apostolos *Petrum Paulumque* audiuiſti seriò hortantes, vt Principibus ethnicis & paganis obsequium præstemus; quocirca idem excommunicatis dene-

Aquin. in Sup.
quæst. 23.
Telet. Inst. Sa-
erd. li. I cap. 9.

1 Sam. 24. II.
I Sam.

2 Paral. 29.
Debora Mater
in Israhel.
ad. 5. 7.

gandū non est. Ad hæc (si ipsa a Pon-
tificiorum placita consulamus) ex-
communicatio nec seruum domini,
nec filium patris iuri, aut potestati ex-
imit: Atque Reges instar dominorum
sunt, ijsque subditi, vt serui; (sic enim
David Saulem b dominum suum, se-
que ipsius *c* *seruum* appellat:) Item
Reges instar patrum sunt, ijsque sub-
diti vt filij: (sic enim *d* *Hozekias* ipsis
populi patribus, hoc est, sacerdotibus
pater est habitus; eoque magis in reli-
quam subditorum multitudinem idē
iuris obtinuit:) Quemadmodum ita-
que filiorum erga patres officium, ser-
uorūque erga Dominos ministerium,
excōmunicatione non tollitur; ita sub-
ditorū erga Principes fides & obse-
quium, eādē vel centiēs repetitā, mi-
nimè laxatur. Atque ita demūm satis
liquidò probauī, nec illa, quibus Prin-
cipum personæ interdum onerantur,
crimina, *Tyrannidem* dico, *Infidelitatē*,
Herefin, *Apostasiā*; nec etiam *Dispen-
sationes*, *Excommunicationes*, cæteras-
que id genus censuras Episcopales,
eoque reuerā nihil, subditos à fide &
obseruantia, quam Principibus suis
debent,

debent, præstandâ, posse liberare.

PHILALETES. *Nihil, inquis? Existimâram sanctissimum, quod vocant, Confessionis sigillum, subditos saltêm aliquos, hoc in genere, nonnullâ sui officij parte potuisse exolvere; putâ Sacerdotes, ne coniurationes proditio- nesque tenerentur detegere, quas ut spi- rituales animarum medici ex pœniten- tibus cognovissent. Si enim coniuratio aliqua Sacerdoti per confessionem inno- tuerit, ipsa Sacramenti ratio postulat ut tegatur; quippe quod hâc in re c Sa- c* *Quin. in Sa*
cerdos Dei vices sustineat, nec aliter, qu. II. art. I.
quam ipse Deus, humiles ac deuotas
peccatorum confessiones audiat.

THEODIDACTVS. Si proditi- ones, aliaque id genus flagitia, quæ Ecclesiæ, Reivæ publicæ cladem mi- nantur, Sacerdotes, Dei loco, & vi- ce cognoscant: oportet sanè, ut ea tempestiuè detegendo, ipsum Deum, cuius vicarij videri volunt, imitentur. Solet enim Deus peccata graua, cla- mantiaque, tametsi occultè perpetra- ta, è tenebris eruere; quæque diu la- tuerunt, miris tandem modis, ac ve- luti semetipso indice, in lucē proferre,

*Ibycus est perijt
index fuit alti-
olus gens. Auso*

Eccl. 10. 20.

*odin. lib. 2. de
pub. cap. 5.*

Annon is cædem *Ibyci* solo auium ministerio patefecit? Quia verò Principum personæ sacratiores sunt, quàm cæterorum hominum, plurisque apud Deum fiunt; idem speciali quodam pacto & promissione se recepit *maledicta* aduersus *Reges*, vel corde solum, & cogitatione concepta, per^f *volucres cæli* evulgaturū: hoc est, nouo potius & mirabili vsurum indicij genere, quàm vt ea penitus celari patiatur. Itaque non defuerunt olim ex Sacerdotibus *Gallicanis*, qui proditiōis consilia solâ mente agitata, nec aliâs quàm per confessionem in auras prolata, detexerint; ex quo ipsorum confitentium supplicium extremum insecutum est. § Nobilis quidam *Normannus*, quum propositum habuisset Regem *Franciscum* occidendi, posteaque mentem mutasset, consilium illud suum fratri cuidam *Minorita* inter confitendum aperuit. Is pœnitenti quidem veniam, & absolutionem concessit; interea rem totam ad Regem detulit; quâ cum Iudicibus Curia *Parisiensis* communicatâ, rogatisque sententijs, reus ipse capitis dænatus

natus est; Sacerdote, qui derunciat-
uerat, nullâ violati sacramenti poenâ
ab Ecclesiâ multato.

Quapropter Sacerdotes, dum pæ-
nitentium confessionibus intersunt,
Dei quidem vice funguntur, non vt si
quid Reipub. perniciosum audierint,
id tacendo supprimant; sed vt pecca-
tis hominum, quâ Deum lædunt, eius-
que tribunali reddunt obnoxios, re-
missionem veniamque annuncient;
tanquàm memores diuinæ illius lega-
tionis, atque promissi (^h *Quorum* ^h Ioan. 20. 23.
peccata remiseritis, remittuntur eis.)

PHILALETHES. At verò sollem-
ni Ecclesiæ lege præceptum est Sacerdo-
tibus, vt, quæcunque hominum peccata
ex confessionibus intellexerint, ea, tan-
quam sacra Cereris, aut Bonæ Deæ,
religiosissimè taceant.

THEODIDACTVS. Quam Ec-
clesiæ legem dicis, ea nihil aliud est,
quàm ¹ *Innocentij tertij* constitutio, ¹ *c Omnis utri-*
decretalibus inserta: (nec enim anti- ^{usq. de Pœnit et}
quiori autore possunt ¹ *Romanenses* ^{& Remissio:}
suum illud *Confessionis sigillum* vendi-
tare:) Verùm fac illam totius Ec-
clesiæ autoritate fuisse sancitam; haud
plus

plus tamen efficies, quàm ut lex Ecclesiastica censenda sit. Iam si officia nonnulla, quæ ab ipso Deo exiguntur in lege *Morali*, (quale est illud, *ne faciamus opus aliquod in die Sabbati*) ex^m Seruatoris nostri sententiâ, iure possint omitti, ad vitam iumentis conseruandam; Nos *Ecclesiasticarum* legum tam tenaces erimus, ut potius quam ijs quicquam detractum velimus, ipsam Regis, eorumque omnium, qui à Rege pendent, vitam ac salutem manifesto periculo exponamus? Quamobrem neque hoc sacro Confessionis sigillo tribuendum est, ut ab aliquâ nos officij parte, quod Regiæ Maiestati aut debemus, aut vouimus, iure possit abducere.

PHILALETES. Si fidelitatis vinculum, quod subditi cum Principe est, iam sanctum firmissimumque sit, ut nullâ re solui, ne Confessionis quidem sigillo, possit; quo tandem modo immoderate Regum tyrannidi occurrendum est? Nullâne restat ratio ipsorum furoris cohibendi, si fortè eò impietatis prolabantur, & insania, ut Ecclesiam ipsam penitus opprimere conentur, sanctissimumq;

*finemq; Christiana religionis lumen
extinguere?*

THEODIDACTVS. Fieri quidem
potest, vt Principes furore concitati
totius Ecclesiæ ruinam & interitum
meditentur : sed frustra! quippe il-
lam Christus ⁿ *adificauit super petram,* ⁿ Math. 16. 18.
itaque aduersus *inferarum portas* com-
muniuit, vt oppugnari fortasse possit,
expugnari certè, penitusque vinci
non possit. Interim si Principes ad hoc
tam nefarium facinus vires suas & ar-
ma conuertant; non alia nobis ratio
ineunda est, quàm vt peccata nostra
feriò deploremus, quæ huic nos ob-
iecerunt calamitati; precesque ad
Deum sedulò fundamus, qui ^o *corda* ^o Pro. 21. 1.
Regum, sicut diuisiones aquarum, quo-
cunque voluerit, inclinat. Memi-
nisti satis Ecclesiam visibilem, an-
te aduentum Christi, solâ *Iudaorum*
gente fuisse conclusam; qui sub im-
perio Persarum captiui dum agerent,
prodijt edictum Regis *Assueri*, ab
Hamane compositum, vt ^p *occideren-* ^p Hest. 3. 13.
tur atque delerentur omnes Iudai, à pu-
ero usque ad senem, parvuli & mulie-
res uno die. Hic itaque vniuersa pro-
les

les Ecclesiæ mortis faucibus teneri quodammodò videbatur. At quid illi? Non seditionem mouent, non ad arma conuolant, non *Assuerum*, aut *Hamanem* veneno tollendi consilium capiunt, non ad libertatem suam vindicandam sicarios quærunt, & parricidas: Hoc tantùm videntis, q̄ in omnibus prouincijs ac locis, ad quæ crudele Regis dogma peruenerat, planctum ingentem, ieiunium, ululatum, & fletum, sacco & cinere multis pro strato utentibus, quò sub potenti manu Dei semetipsos humiliarent, iramque eius per immanem Tyranni sæuitiam iam tum sibi imminentem auerterent.

Atque hanc quidem in re, prout occasio tulit, *Iudeos* Christiani veteres sunt imitati. Quùm *Iulianus* Apostata totius Christiani nominis cladem atque interuersionem minaretur; ^r inhibitus, atque repressus est, Christianorum lacrymis, quas multas multi profuderunt, hoc vnum aduersus persecutorem medicamentum habentes. Si qui ergò supremorum Magistratum tyrannide se oppressos sentiant, ij (monente *Sarisburyensi*, nomine inter

⁊ Hest. 43.

⁊ *Nazianz. ora.*
I, in *Iulian.*

ter crassissimas Papismi tenebras educato) ¹ ad patrocinium clementiae ^{Lib. 8.23.} Dei humiliati confugiant, & puras manus leuantes ad Dominum, deuotis precibus flagellum, quo affliguntur, auertant: Peccata enim delinquentium, vires sunt Tyrannorum.

PHILALETES. Istiuc verò, ut in hoc seculo ab iniurijs hominum & tyrannide immunes simus, inter beneficia Dei temporalia ponendum est; quæ dum petimus, sæpenumerò fit, ut Deus pro sua prudentia votis nostris minime respondeat. Ecquid igitur est, quo subditi pij ac fideles aduersus immanium Tyrannorum sauitiam se possint intereà confirmare?

THEODIDACTVS. Vnicum illud hoc in genere restat solatium, de quo iam olim meminit Augustinus: ¹ Sentitur (inquit) virga peccatorum super sortem iustorum; sed non in æternum. Veniet tempus quando vnus agnoscatur Deus; Veniet tempus, quando vnus Christus, in claritate sua apparens, congreget ante se omnes gentes, & diuidat eos, sicut diuidit Pastor hædos ab ouibus: oues ponet ad dextram, hædos ad sinistram

sinistram: Et videbis ibi multos seruos & subditos inter ones, & multos dominos ac Principes inter hædos: & rursus multos dominos ac Principes inter ones, & multos seruos & subditos inter hædos. Quapropter si nihil humani restet auxiliij, sperandum tamen est, extremum hunc diem iudicij, qui rerum omnium caducarum finis atque exitus futurus est, piorum quoque lacrymis & dolori hac ex parte finem allaturum.

PHILALETES. Ergo iste, si placeat, rerum omnium terminus, nostrum hic claudat sermonem: si prius Deum orauerimus, ut ita frequēti ac seriâ huius iudicij meditatione cum Principū, tum subditorum corda velit afficere; ut & illi imperantes, & isti parentes, & utriq; quod suum est, facientes, vocem Archangeli sentiant cum Hieronimo auribus semper intonantem, "Surgite mortui, venite ad iudicium.

(* *)

ras

ras

~~ras~~

~~ras~~

Erasmus de la Fontaine
Scrip-
sit son
dini

Erasmus la de
Fontaine

